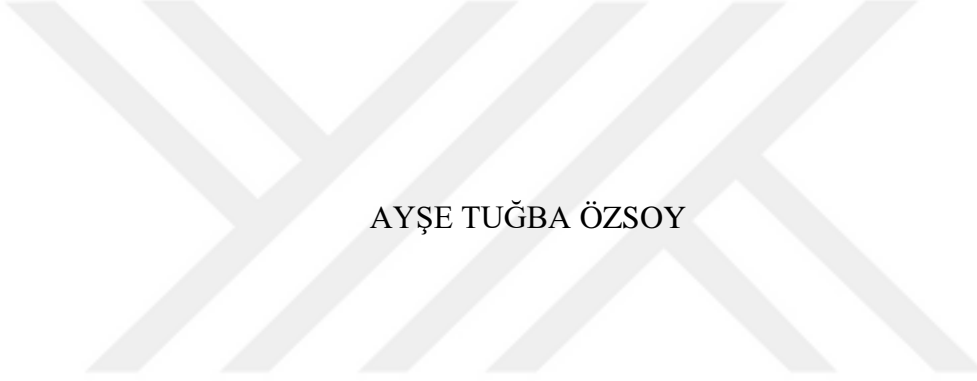

TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL CİNSİYET ALANINDA FAALİYET YÜRÜTEN
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE
MÜCADELE PRATİKLERİNDE GÖRSEL ANLATININ YERİ

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

AYŞE TUĞBA ÖZSOY

SOSYAL PROJELER VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI YÖNETİMİ YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL CİNSİYET ALANINDA FAALİYET YÜRÜTEN
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE
MÜCADELE PRATİKLERİNDE GÖRSEL ANLATININ YERİ**

Ayşe Tuğba Özsoy
121706009

Prof. Dr. Nazan Haydari Pakkan
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Kesirli
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Tosuner
Maltepe Üniversitesi

Onay Tarihi: 6/28/2024

Bu belgedeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışa uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kural ve davranışın gerektirdiği şekilde, bu çalışmanın orijinal bulgusu olmayan tüm materyal ve sonuçlara tam olarak atıfta bulunduğumu ve referans verdiğimi beyan ederim.

İsim Soyisim: Ayşe Tuğba Özsoy

İmza:

ÖZ

Şiddetle mücadele feminist hareketin 1980'lerden beri önemli faaliyet alanlarından birisidir. Bu tezin amacı Türkiye'de toplumsal cinsiyet alanında çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları (STK)'ların şiddetle mücadele pratiklerinin görsel temsillerini incelemektedir. İki aşamalı yöntemsel yaklaşımın ilk aşamasında Türkiye'de toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılıkla mücadele etmeyi amaçlayan 49 STK'nın bölgesel dağılımlarının, faaliyet alanlarının, görsel dil kullanımlarının, web sitesi ve dijital medya kullanımlarının haritalandırma çalışması yapılmıştır. Görsel odaklı bir platform olan Instagram'da hesabı bulunan STK'ların, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne dair görsel gönderileri, paylaşım sıklıkları ve temalar özelinde incelenmiştir. Büyük bir kısmının platform üzerinden aktif olarak paylaşım yaptıkları, paylaşımlarda dayanışma, eylemliliğe çağrı ve bilgilendirici gibi tekrar eden temaların bulunduğu tespit edilmiştir.

İkinci aşamada daha detaylı bir inceleme olarak Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin cinsel şiddet haberlerinde hak temelli görsel kullanımına katkı sağlamak ve şiddetle ilgili yanlış algıları değiştirmek amacıyla hayata geçirdiği "Görsel Arşiv Projesi" incelenmiştir. Proje kapsamında sekiz alt başlık altındaki fotoğraflar göstergebilim ve içerik analizi yöntemleri bir arada kullanılarak analiz edilmiştir. Arşivde yürüyüş fotoğraflarının ve kurgusal fotoğrafların bulunduğu tespit edilmiştir. Görsellerde kimliklerin kesişimselliğine ve dil kullanımına dikkat çekilmiştir.

Feminist hareket içerisinde sözlü, yazılı ve görsel dil kullanımının önemine vurgu yapılırken kullanılan dilin, harekete ve onun tarihine aşina olan, kendi içerisindeki bir gruba konuştuğu söylenebilir. Ancak kamusal alanlarda yapılan yürüyüşlerde kullanılan döviz gibi materyal görsellerinin sosyal medya ve web sitesi üzerinden paylaşılması, dili feminist hareket dışında da yaygınlaştırma çabası olarak yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Dil; Toplumsal Cinsiyet; Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet; Sivil Toplum; Sosyal Medya

ABSTRACT

Combating violence has been one of the important fields of activity of the feminist movement since the 1980s. The aim of this thesis is to examine the visual representations of the combating against violence practices of civil society organizations (CSOs) working in the field of gender in Türkiye.

In the first stage of the two-stage methodological approach, a mapping of the regional distribution, fields of activity, visual language usage, website and digital media usage of 49 CSOs in Türkiye aiming to combat gender-based violence and discrimination was conducted. The visual posts of CSOs with accounts on Instagram, a visual-oriented platform, about the International Day for the Elimination of Violence Against Women on 25 November were analyzed in terms of sharing frequency and themes. It was found that most of them actively shared visual content on the platform, and there were recurring themes such as solidarity, call to action and informative. In the second stage, as a more detailed analysis, the ‘Visual Archive Project’ implemented by the Association for Struggle Against Sexual Violence to contribute to the use of rights-based visuals in news on sexual violence and to change misperceptions about violence was analyzed. Within the scope of the project, photographs under eight sub-headings were analyzed using semiotics and content analysis methods together. It was determined that there are march photographs and fictional photographs in the archive. In the visuals, attention has been drawn to the intersectionality of identities and the use of language. While the importance of the use of spoken, written and visual language within the feminist movement is emphasized, it can be said that the language used speaks to a group within the movement that is familiar with its history. However, the sharing of images of materials such as banners used in marches in public spaces through social media and websites, can be interpreted as an effort to mainstream the language outside the feminist movement.

Keywords: Visual Language; Gender; Gender-Based Violence; Civil Society; Social Media

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER	ix
SEMBOLLER	x
KISALTMALAR.....	xi
1 GİRİŞ.....	1
1.1. Kavramsal Çerçeve.....	2
1.2. Görsel Dilin İşlevi	9
2 TÜRKİYE’DE FEMİNİST HAREKETİN ŞİDDETLE MÜCADELE PRATİKLERİ.....	11
2.1. Feminist Hareketin Kampanyaları.....	13
2.1.1. Türkiye Sivil Alanında Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Çalışmalarının Haritalandırılması	18
2.1.2. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Kapsamında Instagram Gönderileri.....	25
3 CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DERNEĞİ GÖRSEL ARŞİV PROJESİ	36
3.1. Araştırma Yöntemi ve Kodlar	42
3.1.1. Analiz: Kimliklerin Kesişimselliği Üzerinden Sekiz Fotoğraf Örneği	46
4 SONUÇ.....	60
KAYNAKÇA	64

Ek A. Dernekler.....	73
Ek B. Vakıflar.....	89

TABLÖLAR

Tablo 3.1. Kodlar.....	44
------------------------	----

ŞEKİLLER

Şekil 2.1. Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler	20
Şekil 2.2. Ayrıntılı Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler	20
Şekil 2.3. Statülerine Göre STK'lar.....	22
Şekil 2.4. Mor Çatı Vakfı'nın 24 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi.....	30
Şekil 2.5. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin 25 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi	33
Şekil 2.6. Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği'nin 25 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi	34
Şekil 3.1. Trans Kadınlar Kadındır!	46
Şekil 3.2. Kadınlar Birlikte Güçlü Eylem.....	48
Şekil 3.3. Cinsel Şiddet Senin Küfürlerinle Başlıyor	50
Şekil 3.4. Bir Kişi Daha Eksilmeyeceğiz- Hayvanlar Kişidir!	52
Şekil 3.5. Sapık Değil Fail.....	53
Şekil 3.6. Destek Çemberi	54
Şekil 3.7. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!	56
Şekil 3.8. Çocuk Anlatır Sen Dinle İstismarı Önle.....	58

SEMBOLLER

♀: Femina Simgesi

KISALTMALAR

CEİD:	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CinsöMedya:	Cinsiyetçi Medya Takip
CSO:	Civil Society Organization
CŞMD:	Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
KADAV:	Kadınlarla Dayanışma Vakfı
KADEM:	Kadın ve Demokrasi Derneği
KAHDEM:	Kadınlara Hukuki Destek Merkezi Derneği
KAMER Vakfı:	Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı
KİH:	Kadının İnsan Hakları Derneği
MEDİZ:	Kadınların Medya İzleme Grubu
NGO:	Non-governmental Organization
OECD:	Organisation for Economic Co-operation and Development
SPoD:	Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
UGKDD:	Uluslararası Göçmen Kadınlarla Dayanışma Derneği
UNDP:	United Nations Development Program
UNODC:	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
UN Women:	United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

GİRİŞ

Şiddetle mücadele, 1980'lerde Türkiye'de daha görünür hale gelen feminist hareketin faaliyetlerinin merkezinde yer alır. Toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele pratiklerinin temellerinden birini şiddetin neden ve sonuçları oluşturur. Feminist hareket, şiddetle mücadele pratiklerinde dil kullanımına dikkat çekmek ve mevcut dili dönüştürme çabasında olsa da görsel dil boyutundaki çalışmalar kısıtlı bir alanda kalmaktadır. Akademik çalışmalarda toplumsal cinsiyet alanında faaliyet yürüten STK'ların şiddetle mücadele pratiklerinde görsel dil kullanımları yeterince ele alınmamıştır. Bu araştırmada ilgili STK'ların şiddetle mücadele ederken iletmek istedikleri anlatının görsel dil boyutu incelenmektedir.

Bu çalışmanın feminist çalışmalar içerisinde sivil toplum kuruluşları literatürüne katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Ayrıca STK literatürü içerisinde toplumsal cinsiyet ve medya çalışmalarına bakılarak birbirleriyle ilişkisi incelenmiştir.

Araştırma kapsamında, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında şiddetle mücadele etmek için faaliyet yürüten kuruluşlar feminist hareket olarak çerçeveselendirildi. Araştırmada şiddet ve tahakküm ilişkilerinin anlaşılması için toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramı kullanıldı. Feminist hareket içerisinde toplumsal cinsiyet normlarının kimlikleri dışlayarak ayrımcılığın kaynağı olacak döngüyü besleyebileceği için (Butler, 2020, s.44), kadın hareketi yerine, farklı kimlikleri kapsayan feminist hareket kavramı tercih edildi.

Araştırma kapsamında iki aşamalı yöntemsel yaklaşım üzerinden gidilmiştir. İlk aşamada, Türkiye'de feminist hareketi tanımlayabilmek için haritalandırma çalışması yapılmıştır. 49 STK'nın kurulduğu yıl, bölgesel dağılımı, faaliyet alanları, görsel dil kullanımları, sosyal medya ve web sitesi kullanımlarının haritalandırılması yapılmıştır. Haritalandırma çalışmasında yer alan STK'larının tamamı kendilerini feminist olarak konumlandırmıyor olsa da bu araştırmada feminist perspektiften analiz edilmişlerdir. Türkiye'de toplumsal cinsiyete dayalı şiddet alanında faaliyet yürüten STK'ların mevcut durumu hakkında kapsamlı bir bilgi sağlaması için haritalandırma yöntemi tercih edilmiştir. Alanda aktif olarak çalışan STK'ların mevcut durumlarına ilişkin yine STK'lar

tarafından hazırlanan raporlarda değerlendirmeler yapılmış olsa da mevcut literatürde yapılan çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu sonuçlar ışığında araştırmada haritalandırma çalışması yapılarak STK literatürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

İkinci aşamada daha ayrıntılı bir analiz için Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD)'nin hak temelli görsel dil kullanımına dikkat çekmek için hayata geçirdiği “Görsel Arşiv Projesi” içerisinde yer alan fotoğraflar imgelerin bulunduğu bağlama göre değerlendirilmesine olanak sağlayan göstergebilim ve içerik analizi yöntemleri birlikte kullanılarak analiz edilmiştir. CŞMD bu projesinde oluşturduğu görsel havuz aracılığıyla Türkiye’de cinsel şiddet haberlerinde görsel dilin önemine dikkat çeken ilk ve tek kuruluş olma özelliğine sahiptir.

Bu bölümde sivil toplum kuruluşu kavramı, Türkiye sivil alanı, Türkiye’de sosyal medya kullanımı, medyada şiddetin temsili ve görsel dilin işlevinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde Türkiye feminist hareketin şiddetle mücadele pratiklerinden, savunuculuk ve kampanya faaliyetlerinden, araştırma kapsamında yapılan haritalandırma çalışmasından ve STK’ların Instagram platformu üzerinden paylaştıkları gönderi görsellerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Görsel Arşiv Projesi tanıtılarak, araştırma yöntemi, kodlar, görsellerin analizine yer verilmiştir. Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından dördüncü bölümde bahsedilmiştir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

İngilizce literatürde sivil toplum alanında faaliyet yürüten kuruluşlarla ilgili sivil toplum kuruluşları (civil society organizations, CSOs) ve hükümet dışı kuruluşlar (non-governmental organizations, NGOs) olmak üzere iki kavram bulunmaktadır. Bu kavramlar genellikle birbirlerinin yerine eş anlamlı kullanılmaktadır, ancak aralarında kavramsal farklılıklar bulunmaktadır. STK terimi şemsiye kavram olarak değerlendirilebilir. İçerisinde kâr amacı gütmeyen vakıflar, dernekler, kooperatifler gibi devlet ve piyasa dışında faaliyetler yürüten çeşitli organizasyonları içerir. STK gönüllü kişi veya gruplar tarafından kurulan ve yönetilen toplumsal çıkarlar için faaliyet yürüten kuruluşlardır. STK'lar ve Yardım Etkinliği Danışma Grubu tarafından hazırlanan OECD raporunda STK kavramı aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

“STK’lar, insanların kamusal alanda ortak çıkarlarını takip etmek üzere örgütlendikleri aile dışındaki tüm piyasa dışı ve devlet dışı örgütleri kapsayacak şekilde tanımlanabilir. Örnekler arasında toplum temelli örgütler ve dernekler, çevre grupları, kadın hakları grupları, çiftçi dernekleri, inanç temelli örgütler, işçi sendikaları, kooperatifler, meslek örgütleri, ticaret odaları, bağımsız araştırma enstitüleri ve kâr amacı gütmeyen medya yer almaktadır” (OECD, 2010, s.26).

Hükümet dışı kuruluşlar kavramı ise STK başlığı altında yer almaktadır ve daha spesifik bir anlama sahiptir. STK kavramında olduğu gibi kâr amacı gütmeyen ve devletin dışında faaliyetler yürüten organizasyonları tanımlamaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürüten organizasyonları kapsamaktadır. Ancak, hükümet dışı kuruluşlar kavramı özellikle yardım kuruluşları ve gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri tarafından uluslararası yardım ve iş birliği bağlamında kullanılmaktadır (Tomlinson & AidWatch Canada, 2013, s.123). İki kavram arasında terimsel düzeyde belirgin farklılıklar olmamakla birlikte STK kavramı daha kapsamlı ve hak temelli yaklaşıma sahip oluşumları da içerisinde barındırmaktadır.

STK’lar kendilerini hak temelli, hayırseverlik ve yardım temelli yaklaşımlar şeklinde konumlandırabilmektedir (Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s.10). Sivil alanda birden fazla yaklaşımı benimseyerek faaliyetler yürüten kuruluşlar olduğu gibi tek bir perspektifi benimseyen kuruluşlar da vardır. 1997 yılında başlatılan Birleşmiş Milletler Reform Programı’nda insan hakları ilkelerinin kuruluşların faaliyetlerine entegre edilmesine yönelik çağrı yapılmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından kavramsal bir çerçeve olarak tanımlanan hak temelli yaklaşımın altı temel ilkesi bulunmaktadır, bunlar: evrensellik ve devredilemezlik, insan haklarının bölünmezliği, hakların birbirine bağlı olması ve ilişkiselliği, eşitlik ve ayrımcılık yapmama, katılım ve kapsayıcılık, hesap verilebilirlik ve hukukun üstünlüğü (United Nations Sustainable Development Group, 2003, s. 2). 1990’ların sonunda bir kalkınma paradigması olarak ortaya çıkan hak temelli yaklaşım kalkınma ajansları, donörler ve küresel kalkınma yardım sektöründeki sivil toplum kuruluşlarının söylemlerinde yer almaya başlamıştır (Kindornay & Ron, 2011, s.1). STK’ların çoğu hayırseverlik temelinde kurulmuş yardım kuruluşları olarak faaliyetlerine başlamıştır ancak kalkınma alanındaki pek çok kuruluş politikalarında temel ihtiyaçlar yaklaşımından ziyade kendilerini haklar yaklaşımına doğru kaydırmaya başlamıştır ve haklar temelinde politikalarını yeniden yapılandırmışlardır (Harris-Curtis, 2003, s.560).

Hak temelli yaklaşım katılım, toplumsal cinsiyet ve güçlendirme gibi kalkınmanın birden çok unsurunu çerçeveye dahil etmektedir (Boesen ve diğerleri, 2007, s.15). İnsan haklarının sağlanması ve iyileştirilmesi için uluslararası hukuk ilkelerinden dayanak alan hak temelli yaklaşımda, kişilerin sahip olduğu bu hakların devletler ve devlet üstü/dışı aktörler tarafından sağlanması gerektiği ve bu kuruluşların koruma kapasitelerini geliştirmek amaçlanmaktadır (UNFPA, 2014). Hak temelli yaklaşımı benimseyen kuruluşlar uluslararası insan hakları perspektifini benimseyen, kişi, hayvan ve grupların haklarını savunan ve bu hakların korunması, teşvik edilmesi için mücadele eden organizasyonlardır. Kişilerin hak sahibi olduğunu çalışmalarının odağına alır, bu hakların savunulması için kişileri güçlendirmeyi ve onların katılımlarını arttırmayı amaçlarlar. Yardım temelli yaklaşımı benimseyen kuruluşlar ise meydana gelen acil durum ve afet gibi olaylarda insani yardım alanında faaliyetler yürütmektedir. Yardım temelli yaklaşımda meydana gelen sorunun kaynağına inmeden daha çok spesifik bir durum ve soruna yönelik müdahalelerin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesiyle kısa vadeli çözümler ve düzensiz uygulamalar sunulur (Sarıpek, 2017, s.95). Bireylerin haklarının savunulması, kişileri haklar konusunda bilgilendirmek ve onları aktif bireyler olarak konumlandırmak politik iken, bireyi pasif bir alıcı olarak konumlandıran mağdur odaklı yardım perspektifi ise görece apolitiktir (Harris-Curtis, 2003, s.560). Uluslararası insan hakları anlayışının benimsendiği ve hakların kesişimselliği üzerinden bir anlayış çerçevesinin çizilmesiyle birlikte hak temelli daha kapsamlı ve derinliği olan bir yaklaşımdır. İnsan hakları ve daha spesifik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sosyal refah odaklı yardım temelli yaklaşımla kişilerin yaşam kalitesinin daha iyi iyileştirebileceğine dair bir algı olmakla birlikte hak temelli bir yaklaşım toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilebilmesi ve kişilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için sonuçlara ilişkin bütüncül bir bakış açısını teşvik etmektedir (Goonesekere, 2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kişilerin güçlendirilmesine yönelik ilerleme insan hakları temelli bir yaklaşım gerektirmektedir ve bu konuda feminist harekete destek verilmelidir (Sen & Mukherjee, 2014, s.188). Kilit aktörler olarak sivil toplum kuruluşlarının toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve hakların ilerletilmesi sürecinde yalnızca hak temelli yaklaşımın değil toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma yaklaşımının da dahil edilmesi faydalı olacaktır (Powell, 2005, s.615). Ayrıca, STK'ların devletle olan ilişkileri,

STK'ların rolleri, sorumluluklarını ve yaklaşımlarını tanımlama sürecinde etkiye sahiptir (Sarıpek, 2017, s.81).

Sivil toplum kuruluşu ve hükümet dışı kuruluşları kavramlarının kesişim noktalarından birini devletten bağımsız bir konumda yer almaları oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının tanımı ve devlet ilişkisi literatürde ele alınmış bir konudur. Habermas'a göre, sivil toplum kuruluşları devletten bağımsız olmalıdır, çünkü demokratik toplumlarda kamusal alanın işlevlik kazanabilmesi ve devlet mekanizmalarına ilişkin eleştirilerin üretilmesi için sivil toplumun devlet ötesi olması gerekmektedir. Bu yolla, devlet mekanizmalarının meşruluğunun kontrol edildiği ve politikalar üzerinde kamuoyu ifadesinin oluşturulduğu bir alan sağlar. (Edwards, 2019, s.57). Literatürde STK'ların yerel ve ulusal düzeyin üzerinde küresel bir faaliyet alanını kapsamaya başladığını açıklayan küresel sivil toplum terimi yer almaktadır (Keane, 2003, s.8). Küresel sivil toplum, hükümet dışı yapılar ve aktivitelere karşılık gelir ve kişiler, haneler, kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları, koalisyonlar, toplumsal hareketler ve kültürel kimlikleri ifade etmektedir. Ancak karmaşık bir yapıya sahip olduğu için sivil toplum kuruluşunun küresel tek bir tanımını yapmak zordur, çünkü ülkeler ve kültürel bağlamlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. STK'ları buldukları bağlama göre değerlendirmek gerekir, bununla birlikte STK'lar beş özelliğe sahip topluluklar olarak tanımlanabilir, bunlar: organize, yani bir ölçüde kurumsallaşmış; özel, yani devletten bağımsız; kâr amacı gütmeyen; kendi kendini yönetebilen, yani bu donanımına sahip; gönüllülük esasına dayalı (Salamon & Anheier, 1998, s.3-4). Sivil toplum kuruluşları ve gönüllü oluşumlar demokratik toplumların oluşmasında önemli bir role sahiptir ve toplumun kendini yönetme kapasitesini geliştirmesine olanak sağlar (Tocqueville, 2014). Ayrıca, sivil toplum kuruluşları devlet dışında yer alarak hegemonyaya yönelik mücadelede önemli bir rol oynar (Gramsci, 1997).

Türkiye literatüründe de sivil toplum kuruluşu kavramı farklı perspektiflerden ele alınmıştır. STK'ların kültürel, sosyal, ekonomik boyutları, devletle ilişkisi ve toplumsal katılım mekanizmaları üzerindeki etkilerine değinilmiştir (Aslan, 2010; Şahin, Akboğa, 2019; Güler, 2023; Keyman, 2006). Türkiye yer alan STK'lar çoğunlukla dernek ve vakıf statüsü altında çalışmalarını yürütmektedir. Dernekler 5253 numaralı Dernekler

Kanunu'na tabi olarak ve gönüllü kişilerin bir araya gelmesiyle kurulmaktadır. Dernekler en az 7 gerçek veya tüzel kişinin bir araya gelmesiyle bu kişilerin ortak çıkarları doğrultusunda belirlenen bir amaç etrafında oluşurlar. Dernek merkezinde genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu olmak üzere üç zorunlu organ bulunmalıdır. Türkiye'deki 5737 numaralı Vakıflar Kanunu'na tabi olan vakıfların kurulması için derneklerin aksine herhangi bir kişi sayısı sınırlaması yoktur, gerçek veya tüzel kişiler vakıf kurabilir. Belirli bir amaç etrafında toplum yararına hizmetlerin sunulması için kişilerin mallarını veya paralarını bağışlamasıyla vakıf kurulur. 5737 numaralı mevzuata göre, vakıflar mal edinebilirler ve edindikleri mallar üzerinden tasarrufta bulunabilirler. Mevzuatın bu maddesine göre vakıfların tamamı kâr amacı gütmeyen kuruluşlar değildir. Vakıflar amacına yönelik yasal gereklilikleri karşılamak kaydıyla ticari faaliyetlerde bulunabilirler. Mütevelli heyeti, yönetim kurulu ve denetleme kurulu olmak üzere vakıflar üç zorunlu organı bünyesinde barındırmalıdır.

Günümüzde ticari kurumlar, devlet kurumları, politikacılar, siyasi partiler ve STK'lar sosyal medya platformları aracılığıyla geniş kitlelere ulaşım mesajlarını iletmektedir. Web 2.0 teknolojisi ile zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın yeni bir iletişim biçimi meydana gelmiştir. İnternetin hayatımıza girmesiyle birlikte yeni medya araçları ortaya çıkmış ve kişiler arası anlık iletişim mümkün olmuştur. McLuhan'ın literatüre kattığı küresel köy kavramı ile elektronik iletişim yöntemlerinin her kişinin anlık olarak diğer kişilere ve farklı ortamlara ulaşabilmesinin mümkün olduğu küçük bir topluluk halinden bahsedilmektedir (McLuhan & Powers, 1989). Marshall McLuhan'ın elektronik iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte dünyanın küçük bir köy haline geleceğini açıklayan kavramı günümüz yeni medya araçlarının işlevini özetlemektedir. İnternetin hayatımıza girmesiyle birlikte Türkiye de dahil olmak üzere dünya genelinde internet kullanım oranları artmıştır. We Are Social ve Hootsuite ortaklığında hazırlanan "Dijital Türkiye 2022" raporunda 2022 yılının başında dünyada internet kullanan kişi sayısı 4,95 milyara yükselmiştir ve bu sayının toplam nüfusa oranı %62,5'tir. TÜİK verilerine göre 2014 yılından itibaren 2022 yılına kadar Türkiye genelinde internet kullanan bireylerin yüzdelik oranları yükselen bir trend izlemektedir. Belirtilen yıllar boyunca, oranlar sırasıyla şöyledir: %53,8, %55,9, %61,2, %66,8, %72,9, %75,3, %79, %92 ve %94,1 (2022). İnternet kullanımının artmasıyla birlikte sosyal medya hesaplarına sahip kişi

sayısı da artış trendi izlemektedir. We Are Social'ın raporuna göre 2022 yılı itibariyle Türkiye'de 68,90 milyon sosyal medya kullanıcısı mevcuttur ve belirtilen sayı nüfusun %80,8'ine eşittir. 2022 yılı itibariyle Türkiye'de internet kullanıcılarının 52,10 milyonu Instagram; 16,10 milyonu Twitter; 34,40 milyonu Facebook; 57,40 milyonu Youtube platformlarını kullanmaktadır (Kemp, 2022). Kullanıcıların birbirleriyle etkileşime geçebileceği kamusal bir alan olarak sosyal medya platformları aracılığıyla pek çok kişiye ulaşılabilmektedir. Hem gerçekliğin somut bir delili olarak hem de okuyucunun dikkatini çekme ve tıklanma oranlarını artırmaya yardımcı olması gibi nedenlerle sosyal medyada görsel materyal kullanımına sıkça yer verilmektedir. Sosyal medyada kullanılan görsel materyaller arasında fotoğraf, video, grafik tasarım, karikatür, emoji ve illüstrasyon gibi içerikler yer almaktadır. Bununla birlikte, görseller kullanıldıkları bağlama göre pek çok örtük mesajı imgeler aracılığıyla izleyiciye aktarmaktadır. Fotoğraf yazılı anlatımdan daha büyük bir ağırlığa sahip olabilir ve gerçekliğin aktarımı aşamasında görsel bir delil ve arşiv işlevi görmektedir (Sontag, 2004).

Medya toplumsal konularda kamuları bilgilendirme işlevine sahiptir. Ayrıca medya, şiddet konusunda toplumsal farkındalığı artırma ve şiddeti yeniden üretme işlevlerine sahiptir. Ancak medyada toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temsili kalıp yargılar, kurbanlaştırma ve şiddetin sadece fiziksel boyutta ele alınması gibi tekrar eden mitler aracılığıyla yansıtılmaktadır. Sosyolog Pierre Bourdieu tarafından geliştirilen simgesel şiddet kavramı dil ve semboller aracılığıyla toplumsal güç dinamiklerinin ifade edilebileceğini açıklamaktadır. Sembolik şiddet erkek, beyaz, Batılı tahakkümüne dayalı sınıflı, cinsiyetli ve ırklı bir toplumsal düzende ötekinin ikincil bir yerde konumlanmasını temsil etmektedir (Wolf, 2013, s.210). Fiziksel şiddetten ziyade kültürel düzeyde belli kimlik gruplarını hiyerarşik olarak daha aşağıda konumlandırmak ve onları dışlamak simgesel şiddeti oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise cinsiyete dayalı kalıp yargılar ve önyargılar aracılığıyla kurulan tahakküm ve güç ilişkileri sonucunda oluşan şiddettir. Oluşan güç ilişkileri her zaman yok edici özellikler barındırmamaktadır, güç üretken bir yapıya da sahiptir. Popülist, milliyetçi gibi yeni söylemler ve bilgi türlerini üretebilir. Ana akım ve dijital medya araçları aracılığıyla bu söylemler yeniden üretilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır. Ayrımcılığı besleyen kalıp yargılar ve önyargıların yeniden üretilmesiyle izleyicinin algısı şekillendirilebilmektedir.

Şiddetin özellikle haber formatında medyada temsiline bakıldığında ise kadına yönelik kalıp yargılar aracılığıyla zayıf ve çaresiz kurban temsili, buna karşı korku salan failin fiziksel eril eylemin tahayyülü ve şiddetin yalnızca fiziksel boyutuyla ele alınması gibi mitlerin yeniden üretildiği gözlemlenmektedir (Wolf, 2013, s.195; Taş, 2018, s.18). Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla hazırlanan kampanyalar, toplumsal düzeyde farkındalık yaratmak isterken şiddete sebep olan yargıları yeniden üretilmekte ve kampanyalarda şiddeti estetize eden görseller kullanılmaktadır (Taş, 2018, s.21).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele etmeyi amaçlayan organizasyonlar tarafından sağlanan imge temsillerine ilişkin görsel analizler yapılmıştır ancak girişimlerin şiddete görsel göndermelerde bulunma zorunluluğunu takip etmeleri ve sunulan imgelerin kurbanlaştırma pratiklerini ve var olan kalıp yargıları yeniden tasvir ettiği gözlemlenmiştir (Wolf, 2013, s.197). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda görsel söylem boyutları incelenmediği gibi görsel kültürde iç içe geçmiş yapısal ve sembolik boyutlarını içeren bir teori de mevcut değildir (Wolf, 2020, s.128). Ancak ana akım medya temsillerinin aksine (Fernández ve diğerleri, 2016, s.818), feminist hareketinin mitlere ve kalıp yargılara alternatif sunma, şiddetten arınmış bir topluma ve sembolik şiddete dikkat çekmeye yönelik imgeler sunma potansiyeli yüksektir (Wolf, 2013, s.211). Ayrıca dijital aktivizm aracılığıyla, internette verilmek istenen mesaj geniş bir kitleye anlık olarak ulaştırılmaktadır. Türkiye’de 90’lardan itibaren feminist hareket, iletişim stratejisine dijital medyayı da dahil etmiş, STK’lar sosyal medya hesapları ve web siteleri aracılığıyla yeni medya ortamlarında yer almaya başlamışlardır (Candemir, 2020, s.179). Yazı, fotoğraf ve video gibi görsel içeriklerin dolaşıma sokulması ile faaliyet, duyuru ve bilgi paylaşımlarını çevrimiçi mecralar aracılığıyla yaygınlaştırmışlardır. Örgütlenmek, politika üretmek, kamuoyu oluşturmak, tartışmak, kadınlara alan açmak ve ana akım medyanın cinsiyetçi bakış açısını eleştirip alternatif sunmak gibi özelliklerinden ötürü medya, feministler için önemli bir mecra olmuştur ve feministler medyanın dijital mecralarında varlık göstermeye, dijital dönüşümü şekillendirmeye devam etmektedir (Candemir, 2020, s.181). Yeni medyayı kullanan toplumsal cinsiyet alanında faaliyet yürüten STK’lar iletişim çalışmalarında kendi amaçlarını kamuoyuna aktarma, farkındalık, güç figürlerini yönlendirme, gönüllü ve

bağışçı kazanımı gibi işlevlere yer vererek hareket etmektedir (Karayel Bilbil & Polat, 2021, s.336). İnternet aracılığıyla alternatif medya feminist hareket için önemli bir araçtır ancak STK'ların katılım ve etkileşim biçimlerini çok etkili kullanamadığı da görülmektedir (Terkan, 2010, s.52).

1.2. Görsel Dilin İşlevi

Görme Biçimleri isimli kitapta 'Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir.' ifadelerine yer verilmiştir (Berger, 2017 s.7). Etrafımızda gördüklerimizi, bir yönüyle zihnimizdeki imgeleri yazılı ve sözlü anlatım yollarıyla yeniden yorumlayarak aktarırız. Fotoğraftan yola çıkarak, imgelere yönelik Barthes'ın teorisinde iki unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki studium'dur, beğenmek ve sevmek ile alakalıdır. Stadium izleyici için bir tat, genel, hevesli ama keskinliği olmayan bir öğedir (Barthes, 2016, s.39). Herhangi bir yaralamayı ve olumsuzluğu barındırmaz. İkinci öge ise studium'u delen punctum'dur, bir fotoğrafın punctum'u izleyicisini delen ve izleyicisine acı veren bir kazadır (Barthes, 2016, s.40). Stadium hoşlanma düzeyindeyken, punctum âşık olma düzeyindedir. Barthes, izleyici olarak fotoğrafla yalnızca duygusal nedenlerle ilgilenmediğini; fotoğrafı bir yara olarak görüp hissederek derinlemesine incelemek istediğini ve üzerine düşündüğünü belirtmiştir. Bir fotoğrafın punctum'a sahip olması izleyicisini düşünmeye teşvik etmektedir. Barthes'a göre fotoğraftaki amaç bir örtü olarak yara, punctum'dur (Barthes, 2016, s.67). Punctum bir örtü olduğu için kişiden kişiye farklılık gösterebilir, yani özeldir.

Fotoğraf ayrıca etik işlevine sahiptir, bu işlevi aracılığıyla fotoğraflar sadece bir zevk veren tüketim nesnesi olarak değil, insanların gözünü açabilecek ve onları harekete geçirebilecek özelliklere sahiptir (Sontag, 2004, s.77). Etik işlevi aracılığıyla fotoğraf, hak ihlalleri karşısında izleyicisinde görüşler oluşturabilir ve kişilerin bu ihlaller karşısında tepki göstermesinin önünü açabilir. Böylece kamunun hak ihlalleri karşısında söz söyleme ve siyaset yapmasının önünü açan hisler, fotoğraflar aracılığıyla alevlenebilmektedir. Ayrıca, şiddet ve istismarı tasvir eden imgeler izleyicisinde şok değeri uyandırabilir ve bu yolla dikkat çekebilir. Ancak bu imgeler toplumsal cinsiyete ilişkin mitleri ve kalıp yargıları yeniden üretebilmektedir ve imgelerin sık sık yeniden

tekrar edilmesi şok etkisinden ziyade kanıksama ve normalleştirmeye neden olabilmektedir (Taş, 2018, s.21).

Fotoğraflarda yer alan yazılı içerikler ve isimlendirmeler imgelerin vermek istedikleri mesajın üzerinde bir etkiye sahiptir. Fotoğrafların üstlerine yerleştirilen başlıklar ile altlarına yazılan anlatımlar aracılığı ile çerçevedeki gerçeklik tekrar yorumlanır (Sontag, 1999, s.132). Ancak buradaki gerçeklik olgusu görsel anlatımın yazılı anlatımla tekrar yorumlanması olarak karşımıza çıkmaktadır, ortada imge ve yazıyla birlikte temsil edilmiş bir gerçeklik vardır. Görselin bir araç olarak hangi amaçlarla kullanıldığı, yazılı anlatımla birlikte bütüncül olarak neyi temsil edecekleri şekillendirilebilir. Ressam René Magritte'in "İmgelerin İhaneti" isimli tablosunda bir pipo resmedilmektedir, ancak imgenin altında "bu bir pipo değildir" yazısı yer almaktadır. Eklenen bu altyazıyla birlikte pipo imgesi, gerçekliğin yalnızca bir temsilidir ancak gerçekliğin kendisi değildir.

TÜRKİYE'DE FEMİNİST HAREKETİN ŞİDDETLE MÜCADELE PRATİKLERİ

Türkiye ve batı literatüründe feminist hareket çoğunlukla dalgalar şeklinde periyotlara ayrılarak incelenmiştir. 19. yüzyılda ortaya çıkan birinci dalga olarak adlandırılan ilk feminist akım daha çok eşit vatandaşlık, eğitim, mülkiyet hakkı, seçme ve seçilme gibi yasal ve kamusal hak konularına odaklanmıştır. Bu dönemde Britanya'da meydana gelen Süfrajat hareketinin önemli bir etkisi olmuştur, özel alana sıkıştırılan kadın kimliğinin kamusal görünürlüğü kazanmak için verilen mücadele sürecini kapsamaktadır (Düzkan, 2021). Birinci dalga Türkiye'de 1910-1920'lerindeki Cumhuriyet dönemindeki feminist harekete denk gelmektedir (Tuğ, 2023).

1960'larda etkisini göstermeye başlayan ikinci dalga feminist hareket ise Fransız yazar Simone de Beauvoir'ın 1949 yılında kaleme aldığı 'İkinci Cins' isimli kitabının etkisiyle şekillenmiştir. Beauvoir kitabında "kadın doğulmaz, kadın olunur" mesajıyla kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklere göre toplumda ikincil planda konumlandıklarını ele almıştır. İkinci dalga, kadınların sosyal, siyasal ve ekonomik düzeyde eşitlik için mücadele etmesi gerektiğini vurgularken özel alan ve kamusal alanın dönüştürülmesini savunmuştur. "Özel olan politiktir" veya "kişisel olan politiktir" sloganı bu dönemde sıklıkla kullanılmıştır ve kadınların özel alandaki deneyimlerinin aslında toplumsal yapının bir parçası olarak ele alınması gerektiği savunulmuştur (Düzkan, 2021; Tekeli, 2020). Bu dönem ev içi roller, kadına yönelik şiddet, kadın bedeni ve doğurganlığı, kadın cinselliği, hane içinde ücretsiz kadın emeği konuları üzerine odaklanılan bir süreci kapsamaktadır. Türkiye'de ikinci dalga 1980'ler sonrasındaki süreçte ortaya çıkmıştır (Tekeli, 1920). İkinci dalga dönemi süresinde kampanyalar ve bilinç yükseltme grupları olarak iki özgün kadın örgütlenme şekli ön plana çıkmıştır. Bilinç yükseltme gruplarında psikoterapi yöntemlerinden ilham alınmasıyla kadınların hayatlarını politikleştirerek deneyimlerini paylaştıkları pratikleri oluşturmuştur (Düzkan, 2021; İnce, 2014). Türkiye'deki ikinci dalganın etkisinin feminist harekete yansması 1980'lerin başında Dayığa Karşı Dayanışma Kampanyası ile başlamıştır. Ancak Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitliği için faaliyetler her ne kadar 80'ler öncesinde başladıysa da feminist

perspektiften savunuculuk çalışmaları bu dönemde hız kazanmıştır (Tekeli, 2017). Özellikle baskı altında bırakılan ve şiddete maruz kalan kadın bedenine odaklanılmış, bekâret kontrolü, ev içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz ve namus cinayetleri konuları etrafında şekillenen kampanyalar aracılığıyla bu dönemde savunuculuk çalışmaları yürütülmüştür. 1990'lı yıllarda oluşmaya başladığı düşünülen üçüncü dalga feminizmin çıkış noktasını ise, ikinci dalgada belirli kadın kimliklerinin deneyimlerine odaklanması ve özellikle feminist hareketin beyaz kadın deneyimlerine odaklandığı politikaların eleştirilmesi oluşturmuştur. Böylece kesişimsel bir perspektiften, kadınların sınıfsal, etnik ve dini kimliklerinden doğan farklılıklarına odaklanılmıştır. Özellikle Amerika'da beyaz olmayan işçi sınıfı kadınların deneyimlerinden yola çıkılarak, kadınlar arasındaki bu farklılıkların politik sonuçları olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu dönemde cinsel şiddete odaklanılmış, trans kadın deneyimlerine alan açılmış ve LGBTİ+ hareketinin feminizmle ilişkisi vurgulanmıştır (Düzkan, 2021). Ayrıca dijital teknolojilerle birlikte uluslararası düzeyde etkisinin hissedildiği küresel kampanyalar da ön plana çıkmıştır. Dünyada bu kampanyalardan en çok ses getireni Me Too hareketidir. 2017 yılında Amerika'da özellikle sinema sektöründe çalışan kadınların yaşadıkları cinsel şiddetle mücadele etme amacıyla deneyimlerini sosyal medya platformları üzerinden anlatmalarıyla başlayan bir dijital harekettir. Hareketin çıkış noktası Amerika olsa da sosyal medya aracılığıyla etkisi küresel çapta kısa sürede yankı bulmuştur. Dünyanın çeşitli noktalarından pek çok kadın #metoo etiketini kullanarak konuya dikkat çekmeye ve kendi deneyimlerini anlatmaya başlamıştır. Hareketin kısa sürede yayılmasında kamusal bir alan olarak sosyal medyada gerçekleşmesi önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca ifşa edilen erkeklerin belli konumlara sahip güçlü kişiler olmasına rağmen, kadınların bir araya gelerek kendi deneyimlerini kamusal alanda anlatma cesareti bulmalarının önünü açmıştır ve kitlesel bir harekete dönüşmüştür. Türkiye'de #metoo hareketi etkisini sinema sektöründe yer alan az sayıda kadının katılımıyla göstermiştir. Ancak bu hareket, sadece sinema sektörüyle sınırlı kalmamış akademi ve edebiyat çevresindeki kadınların meslektaşları tarafından uğradıkları cinsel taciz ve şiddeti sosyal medya aracılığıyla duyurdukları bir harekete dönüşmüştür. Türkiye'de sosyal medyada paylaşılan içerikler çoğunlukla #susmabitsin ve #uykularınkaçsın etiketleriyle birlikte paylaşılmıştır. Mağdur sıfatıyla etiketlenen ve yeniden güçsüzleştirilen hayatta kalan kadınlar yerine şiddet

faillerinin ifşa edilmesiyle feminist harekette kırılma noktası yaşanmıştır. Hashtag feminizmi veya dijital feminizm olarak da anılan sosyal medya kampanyaları, fiziksel olarak bir araya gelmemiş veya tanışmamış kadınların birbirleriyle temas etmelerine olanak sağlamıştır. Erkek şiddetiyle kadınların birlikte mücadele edebilmesi amacıyla dayanışma ağlarının kuruluşunda önemli bir işlevi olmuştur (Kayhan, 2021).

Türkiye ve uluslararası literatürde feminist tarih yazımı daha çok dalga metaforu üzerinden aktarılmıştır. Bu yolla, dalgalar üzerinden belirli tarih aralıklarında başlayıp biten ve spesifik konular etrafında yoğunlaşan feminist hareket ele alınmıştır. Ancak bu metaforun yeterince kapsayıcı olmadığına dair eleştiriler bulunmaktadır. Aksu Bora feminist tarih yazımında dalga metaforu yerine akıntıları önermektedir. Bu yaklaşımında Türkiye’de belirli zaman aralıklarına sığdırılarak aktarılan ve müfredatı çağrıştıran dalgalar yerine tarih yazımında feminist hareketin toplumsal ve siyasal bağlamlarla çok boyutlu ilişkiler kurduğu ve zamansal olarak farklı kaynaklardan beslendiğini açıklayabilecek akıntılar metaforunu ele almaktadır. Feminist hareketin dalgalar anlatısı üzerinden aktarılması belirli dönemlerin belirli kavramlarla eşleştirilmesine ve feminist kavramların yeterince kavranılamamasına neden olabilmektedir. Birinci dalganın eşitlik, ikinci dalganın kadınların erkeklerden farklı oluşu ve üçüncü dalganın kadınların farklılıklarına odaklanması feminist tarih yazımının tek boyutlu ve eksik bir şekilde aktarılmasına sebep olmaktadır (Bora, 2020, s.507).

2.1. Feminist Hareketin Kampanyaları

Türkiye’de 1980 sonrası feminist hareket, kampanyalar etrafında kendini şekillendirmektedir. Savunuculuk, kampanya faaliyetlerinin üst başlığını oluşturmaktadır. Savunuculuk faaliyetlerinin aksine kampanyalar, çerçevesi ve talepleri spesifik olarak belirtilen, belirli bir süre aralığında yapılması planlanan aktivitelerdir (change.org, 2022, s.10). Türkiye’de bu dönemde de kampanyalar, kadınların yaşadığı somut bir sorunu merkeze alarak oluşturulmuş ve bu kampanyalar kapsamında çeşitli eylem pratikleri gerçekleştirilmiştir. Kampanyaların süresi genellikle kısa süreli olmuştur ve bu özelliğinden dolayı farklı kadın kimliklerinin kampanya aktivitelerine katılımları sağlanmıştır. 12 Eylül darbesi sonrasında Türkiye’de feminist hareket, kadınların özel

alanlarda maruz kaldığı şiddet, taciz ve tecavüz konularını kamusal alanlarda tartışmıştır, böylece özel alanın politikası yapılmaya başlanmıştır.

Kampanyalar dönemi olarak anılan Türkiye'deki feminist hareketin bu sürecinde, yapılan ilk kampanya *Dayağa Karşı Dayanışma*'dır. Kampanyanın oluşturulması Nisan 1987 tarihinde 'Feminist' dergisinde yer alan kadınların önerisiyle başlamıştır (Savran, 2005, s.83). 1980'li yılların ortasında feminizmi anlatan ve kadınların sorunlarını, düşüncelerini dile getirme ve yaygınlaştırmak için alan açan Feminist dergisi 1987 yılında kurulmuştur ve Türkiye feminist hareketinde önemli bir etkiye sahiptir. *Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası*, Çorum'da bir kadının eşinden şiddet görmesi sonucu açtığı boşanma davasında görevli hâkimin "Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin" ifadesini söylemesi ve aynı hâkimin şiddet gören kadının boşanma talebini reddetmesi ile sonuçlanan mahkeme kararının protesto edilmesiyle başlamıştır. Kampanya kapsamında 17 Mayıs 1987 tarihinde şiddete karşı kadınlar ilk kez kendi sorunları için yürüyüş organize etmiştir. Pankart ve dövizlerde yer alan "kadının üstündeki baskılara son" ve "dayak aileden çıkmadır" sloganlarıyla kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel olmadığı ve farklı biçimleriyle mücadele etmenin gerekliliği vurgulanmaktadır (Yüksel-Kaptanoğlu, 2020, s.457). Ayrıca bu yürüyüş sırasında trans kadınlar da yer almıştır ve translar ilk kez kamusal bir görünürlüğün simgesi olarak kürsüden seslenmiştir (Balsoy, 2021, s.52). *Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası* kapsamında Kariye Şenliği düzenlenmiştir. Bu şenlik aracılığıyla kadınlar dayanışma ağları kurmaya karar vermiştir ve Ocak 1989 tarihinde şiddete maruz kalan kadınların destek alabilecekleri bir telefon ağı oluşturulmuştur (Savran, 2005, s.84). Kampanyanın ana hedeflerinden birisi ise şiddete maruz kalan kadınlar için bir sığınak oluşturmaktır, böylece ileride kurulacak *Mor Çatı Vakfı*'nın temelleri bu kampanya aracılığıyla atılmaya başlanmıştır. *Mor Çatı* bilgi, deneyim aktarımları, şiddetle mücadelede feminist yöntemleri yaygınlaştırmak ve bu konuda farkındalık yaratmak amacıyla faaliyetlerini güncel olarak yürütmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede önemli rollere sahip olan baro ve belediye gibi kamu kurumlarına ve kadına yönelik şiddet alanında çalışan kadın örgütlerine yönelik atölyeler düzenlenmektedir. Atölyeler kapsamında şiddete maruz kalmış kadınlarla çalışılırken nelere dikkat edilmesi gerektiğine yönelik bilgi paylaşımları yapılmaktadır. *Dayağa Karşı Dayanışma*

Kampanyası kapsamında şiddet gören kadınların öznel tanıklıklarını anlattıkları bir kitap için kampanya süresince kadınlarla kamusal alanlarda toplantılar yapılmıştır. Ayrıca bu toplantılarda politik bir hedef olarak erkek şiddeti konuları da ele alınmıştır. Erkek şiddetinin tanıkları tarafından anlatıldığı bu kitap çalışması, Geçici Kadın Müzesi isimli eylemde tanıtılmıştır. Kadınlar arası dayanışmanın güçlendirilmesi amacıyla 1988 yılında hazırlanan ‘Bağır Herkes Duysun’ isimli kitap, düzenlenen Kariye Şenliği’nden elde edilen gelire basılmıştır (Karakuş, 2023).

Bu dönemde feminist hareketin oluşturduğu bir diğer kampanya ise Cinsel Tacize Hayır’dır. Bu kampanya ayrıca Mor İğne Kampanyası olarak da adlandırılmaktadır ve cinsel taciz kavramına odaklanılarak çerçevesi oluşturulmuştur. Kampanya 2 Kasım 1989 tarihinde İstanbul’daki Kadıköy-Karaköy vapur seferinde kadınların ucuna mor bir kurdele bağladıkları iğnelerin satışıyla başlamıştır. Feminist kadınlar, şiddetle mücadele ederken kullanılan dili mesele edinmiş ve bunu dönüştürmek için çaba sarf etmişlerdir. Şiddetin diline dikkat çekerken ve kadınların yaşadıkları olayları tasvir ederken şiddeti yeniden üretmemeye dikkat çekmişlerdir. Kampanya süresince ‘cinsel taciz’ ve ‘kadına yönelik şiddet’ kavramları kullanılmaya başlanmıştır ve mücadele pratiklerini bu çerçevede oluşturmuşlardır. Kampanyada sokak, işyeri ve ev gibi özel ve kamusal alanlarda kadınların maruz kaldığı cinsel taciz ve şiddet biçimleri ele alınmıştır. “Giysim sarkıntılığa davetiye değildir!”, “Geceler ve sokaklar kadınların da hakkı!”, “Sarkıntılık gözle, elle, sözle tecavüzdür!”, “Utanma Haykır, Susma, İğneyi Batır”, “Birimize yapılan sarkıntılık hepimize yapılmıştır!” ve “Sarkıntılığı örtbas etme, teşhir et!” sloganları kampanyada ön plana çıkmıştır (Balsoy, 2021, s.55). Bu kampanya kapsamında sarkıntılık kelimesi elle, gözle ve dille taciz olarak tanımlanmıştır; dayak, pataklama gibi kelimelerin yerine ise kadına yönelik şiddet kavramı kullanılmıştır. Mor İğne ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyaları, Türkiye’de cinsel taciz ve kadına yönelik şiddetin kavramsallaştırılması açısından önemli etkilere sahiptir. Çünkü kadına yönelik tacizi anlatmak için kullanılan “ellemek”, “pataklamak” ve “dokunmak” gibi görsel algılara hitap eden ve imgeleri çağrıştıran ifadeler yerine cinsel taciz ve şiddet kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlatıların sorunsallığının ön plana çıkarılarak yerlerine yeni kavramların konulması ve bu kavramların görünürlüklerini artırmak için çalışmalar yapılması özel alanın politikleştirilmesi açısından da önemli bir yere sahiptir (Balsoy,

2021, s.50). Kampanya vapur gibi kamusal alanlarda kadınlara ucuna bağlanan mor kurdeleli iğnelerin dağıtılmasıyla başlamıştır ve böylece mor iğne hareketin simgesi haline gelmiştir. Mor iğne cinsel tacizin bir saldırı olduğunu ifade etmek amacıyla seçilmiştir ve erkek şiddetiyle mücadele etmek için kadınların öz savunma hakkına sahip olduğunu temsil etmektedir. Ayrıca, 80’li yılların sonunda, tekstil endüstrisi ürünlerinin günümüzdeki kadar yaygın olmadığı ve pek çok farklı kimlik özelliklerine sahip kadının dikiş yaptığı bir dönemde aşına oldukları iğne nesnesi üzerine bir kampanya yapmak etkili ve kapsayıcı bir özelliği de beraberinde getirmiştir (Balsoy, 2021, s.55).

1990 yılında ise TCK 438. Maddeyi protesto etmeyi amaçlayan İffetli Kadın Olmak İstemiyoruz isimli kampanya başlamıştır. 438. Madde’ye göre seks işçiliği yapan kadınların tecavüze uğraması sonucunda faile üçte iki oranında ceza uygulanmaktaydı. Mahkeme gerekçesinde seks işçiliği yapan bir kadının kaçırılması ve tecavüze uğramasıyla benzer bir şiddeti seks işçisi olmayan bir kadının yaşamasının toplumsal düzeyde farklı etkiler yaratacağı iddia edilmekteydi. Böylece, ‘iffetli’ olarak adlandırılan kadınların tecavüze uğraması sonucunda kamu düzeni ve ahlak açısından failin daha ağır ceza alması gerektiği savunulurken, seks işçisi kadınların uğradıkları şiddet normalleştirilmektedir. Seks işçisi bir kadının tecavüze uğraması sonucu faile uygulanan cezanın hafifletilmesi şiddeti ve hak ihlallerini derinleştirmektedir. İffetli Kadın Olmak İstemiyoruz Kampanyası kapsamında feministler, kadınlar arasında iffetli-iffetsiz ayrımını reddederek ve bu anlayışın karşısında durarak politikalarını oluşturmuştur. Edilen mücadele sonucunda 438. Maddenin iptal edilmesiyle kampanya başarıyla sonuçlanmıştır.

Namus cinayetleri özellikle 1997 yılından itibaren Türkiye’de çeşitli kampanyalara konu olmuştur ve bu alanda mücadele eden Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı (KAMER Vakfı)’nın Diyarbakır’da kurulmasıyla ön plana çıkmıştır (Tekeli, 2017). Türkiye’de namus kavramı daha çok kadın bedeni ve kadın cinselliği üzerinden algılanmaktadır. Öğrenilen toplumsal cinsiyet rolleriyle birlikte kadın cinselliği evlilik kurumu içerisine sıkıştırılmış ve erkeğe hizmet edecek şekilde konumlandırılmıştır. Cinsellik kavramı, heteronormativenin hâkim olduğu ikili cinsiyet sistemi içerisinde bir kadın ve bir erkeğin cinsel ilişki yaşaması olarak fiziksel boyutta

algılanmaktadır. Ancak, cinselliğin çok farklı boyutları mevcuttur ve bu kavramın ikili cinsiyet sistemi içerisinde fiziksel bir boyuta indirgenerek ele alınması kadınların cinsel sağlığı açısından sorunların kaynağını oluşturmaktadır (Saner & Yüksel, 2020, s.430). Feodal toplumlarda hâkim olan kadın bedeni üzerindeki kültürel tahakkümün bir sonucu olarak namus kavramı aracılığıyla kadın cinayetleri yaşanmaktadır. Ancak, “namus cinayeti” yaşanan yaşam hakkı ihlallerini meşrulaştırma ve normalleştirme çabasını barındırdığı için sorunlu bir kavramdır. Erkek egemen toplumlarda belirli normlara uymadığı düşünülen kişilerin davranışlarını suçlama eğiliminde olduğu için mağdur suçlayıcı bir yaklaşımı da beraberinde getirmektedir. Sosyolog Russell tarafından 1976 yılında bir konferansta kadın cinayeti kavramının yaygınlaştırılmasını ve nefret suçları açısından ele alınmasını sağlamak amacıyla kullanılmıştır (Grzyb ve diğerleri, 2018). Türkiye’de de Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Mor Çatı Vakfı gibi kuruluşlar “namus cinayeti” yerine toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve/veya kadın cinayeti kavramlarının kullanılmasını savunmaktadır. Bu kavramlar meydana gelen şiddetin toplumsal boyutuna işaret etmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kaynaklandığının altını çizmektedir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ve United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women) tarafından hazırlanan rapora göre, 2021 yılında dünya genelinde 81,100 kadın ve kız çocuğunun cinayetten dolayı hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Bu cinayetlerin nedenlerinin büyük bir çoğunluğu toplumsal cinsiyete dayalıdır ve yaklaşık 45,000 cinayetin failini yakın partnerler ve aile üyeleri oluşturmaktadır (UNODC & UN Women, 2022, s.5). Rapora göre toplumsal cinsiyete dayalı kadın cinayeti verilerinde küresel boşluklar vardır ve kadın cinayeti olarak tanımlanmasını sağlayacak bağlamsal bilgi bulunmamaktadır. Türkiye’de de yaygın olarak yaşanan kadın cinayetlerine yönelik devlet yetkililerinin sağladığı güncel verilere ulaşamamaktadır, ancak Türkiye’de kadın cinayetlerini izlemeye yönelik Bianet, Anıt Savaş ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu gibi oluşumlar çalışmalar yürütmektedir (Ulukaya & Yalçınöz Uçan, 2023, s.265).

2006 yılında 23 kadın örgütü tarafından kurulan Kadınların Medya İzleme Grubu (MEDİZ), 2008 yılında Medyada Cinsiyetçiliğe Son! kampanyasını oluşturmuştur

(Erdoğan, s.88-98). Kampanya kapsamında medyada kadınlara yönelik ayrımcılık izlenerek cinsiyetçilik ve kadın temsillerine yönelik araştırmalar yapılmıştır ve yayımlar hazırlanmıştır (Belge, 2013; Kaos GL, 2008). MEDİZ faaliyetlerine güncel olarak devam etmemekle birlikte, Türkiye tarihinde bu konuda oluşturulan savunuculuk çalışmaları arasında ön plana çıkmaktadır. MEDİZ, medyanın kalıp yargılar ve önyargılar aracılığıyla kadına yönelik ayrımcılığı yeniden ürettiğine ve yaygınlaştırılmasındaki rolüne dikkat çekmiştir. MEDİZ'in Kadının Medyada Temsil Biçimleri araştırmasına göre kadınlar anne/eş/kız kardeş gibi geleneksel roller, ev kadını, cinsel nesne, şiddet eylemlerinin hedefi olarak konumlandırılarak kurban rolü etrafında resmedilmiştir. Ek olarak kadınların medyadaki temsil oranının ve görünürlüğünün düşüklüğüne de dikkat çekilmiştir (Belge, 2013).

2013 yılında blog olarak başlayıp web sitesi formatında faaliyetlerine devam etmiş Cinsiyetçi Medya Takip (CinsoMedya) ise benzer şekilde medyadaki cinsiyetçi dili takip etmiş ve ayrımcı dili üreten haberlere odaklanmıştır. Medyanın ürettiği ve yaygınlaştırdığı sorunlu dil ile mücadele etmeyi amaçlarında belirtmişlerdir (Kaos GL, 2015). Faaliyetlerine güncel olarak devam etmemektedir. Erktolia.org isimli platform ise Türkiye'de cinsiyetçi ve LGBTİ+'ları hedef alan şiddet dili ile mücadele etmek amacıyla güncel olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

2.1.1. Türkiye Sivil Alanında Toplumsal Cinsiyete Dayalı şiddet Çalışmalarının Haritalandırılması

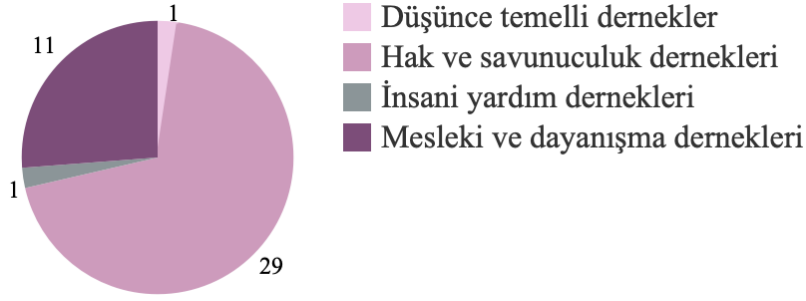
Bu araştırma kapsamında Türkiye'de toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele etmek amacıyla faaliyet yürüten STK'ların bölgesel dağılımları, faaliyet alanları, görsel dil ve sosyal medya kullanımları haritalandırılmıştır. Haritalandırma çalışmasının evrenini Türkiye'de toplumsal cinsiyet alanında faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Haritalandırma örnekleminin belirlenmesinde ise niteliksel bir araştırma olduğu için amaçlı yöntemle ilerlenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'de sivil toplumun görünürlüğünü artırma amacıyla bu alanda habercilik yapan bir mecra olarak Sivil Sayfalar'ın web sitesi üzerinden "kadın" ve "LGBTİ" kategorileri seçilerek STK'lar bulunmuştur. Ek olarak, Türkiye'de toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele

alanında uzun yıllardır aktif olarak faaliyet yürüten Mor Çatı Vakfı, Kadının İnsan Hakları Derneği ve Kadınlarla Dayanışma Vakfı gibi STK'lardan yola çıkılarak, onların iş birliği yaptıkları ve paydaş oldukları Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden kuruluşlar haritalandırma çalışmasına dahil edilmiştir. Söz konusu STK'ların web sitesi ve/veya sosyal medya hesaplarının olması araştırma sorusunun amacıyla bağlantılı olarak, örnekleme dahil edilmelerinde belirleyici faktör olmuştur. Türkiye'nin yerel bölgelerinde pek çok kadın danışma ve dayanışma merkezleri bulunmakla birlikte çoğunun aktif kullanmakta olduğu bir web sitesi ve sosyal medya hesapları bulunmamaktadır, bu yüzden haritalandırma çalışmasına dahil edilmemiştir. Vizyon ve misyonunda kadın ve LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele etmeye yer veren STK'lar haritalandırma çalışmasının çerçevesini oluşturmuştur. Sivil Sayfalar'ın web sitesinde bulunan ve kadın ve LGBTİ+ alanlarında Türkiye'de faaliyet yürüten 49 tane STK haritalandırma çalışmasına dahil edilmiştir. Haritalandırma çalışmasına dahil edilen kuruluşların büyük bir çoğunluğunu oluşturan 44 kuruluş dernek statüsündedir (EK A). Dernek statüsündeki kuruluşların İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü web sitesinde bulunan "İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler" bölümünden kayıt durumları sorgulanmıştır. İki dernek, Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği ve Dersim Yenigün Kadın Dayanışma Derneği, Sivil Sayfalar web sitesinde yer almasına rağmen İçişleri Bakanlığı'nın Dernekler Bilgi Sistemi'ne kayıtlı değildir, ancak sosyal medya hesaplarını aktif kullanmaktadır. İçişleri Bakanlığı Dernekler Bilgi Sistemi üzerinden haritalandırma çalışmasına dahil edilen derneklerin kayıtlı oldukları şehirler, faaliyet alanları ve ayrıntılı faaliyet alanları incelenmiştir.

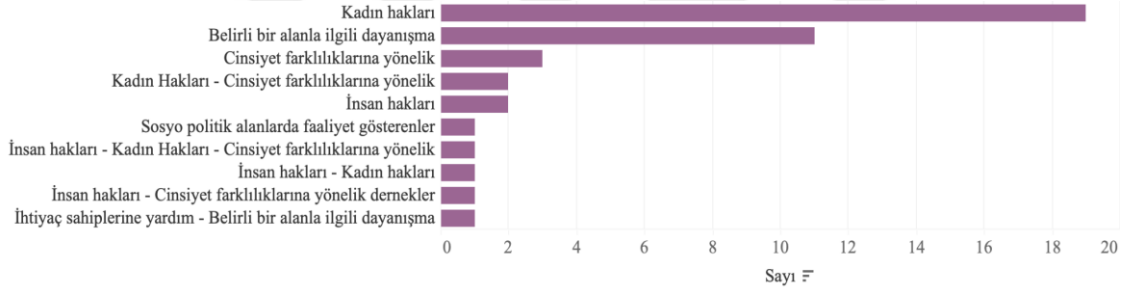
İncelenen derneklerin büyük bir kısmı başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin büyük şehirlerinde kurularak faaliyetlerini yürütmektedir. Dernek illerini İstanbul'dan sonra Ankara, Mersin, İzmir, Bursa ve Muğla şehirleri takip etmektedir. İçişleri Bakanlığı Dernekler Bilgi Sistemi'nde, faaliyet alanlarına ve ayrıntılı faaliyet alanlarına göre dernekler tanımlanmıştır. Dernekler faaliyet alanlarına göre incelendiğinde hak ve savunuculuk dernekleri, mesleki ve dayanışma dernekleri, insani yardım dernekleri ve düşünce temelli dernekler olmak üzere dört başlık altında kayıtlıdır. Kadın hakları, belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri, cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler, insan

hakları ve sosyo-politik alanlarda faaliyet gösterenler olmak üzere Dernekler Bilgi Sistemi'nde ayrıntılı faaliyet alanları belirtilmiştir.

Şekil 2.1. Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler

Şekil 2.2. Ayrıntılı Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler

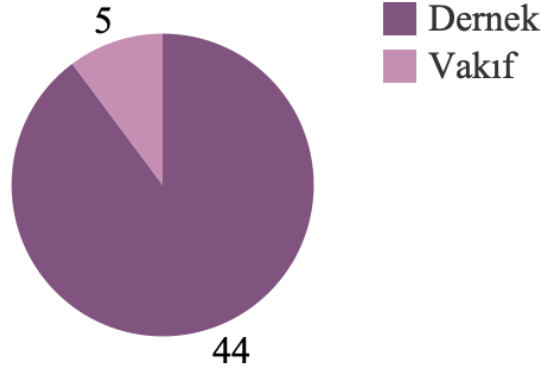
Haritalandırma çalışmasında yer alan derneklerin tümü 1993 yılı sonrasında ve büyük çoğunluğu 2000'li yıllarda kurulmuştur. Kadınlara Hukuki Destek Merkezi Derneği (KAHDEM) ve Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) web sitelerinde kuruluş tarihini Dünya Kadınlar Günü olan 8 Mart olarak ayrıca belirtmiştir.

Kadının İnsan Hakları Derneği (KİH) Türkiye ve uluslararası alanlarda kadın hakları konusunda savunuculuk faaliyetleri yürütmek amacıyla 1993 yılında bağımsız bir kadın örgütü olarak kurulmuştur. Haritalandırma çalışmasına dahil edilen STK'lar arasında dernek statüsünde kurulmuş en eski organizasyondur. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde kadının insan haklarının eksiksiz uygulanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Hak

mücadelesini kesişimsel boyutlarda ele alan dernek, kadına yönelik şiddet, eğitim, kadınların ekonomik ve yasal hakları, kız çocukların hakları, doğurganlık hakları, cinsellik ve cinsiyet eşitliği konu başlıklarının altında çalışmalar yürütmektedir. Dernek şiddete maruz kalmış kadınlara psikolojik ve/veya hukuki destek sağlamamaktadır. KİH, kadının insan haklarının iyileştirilmesi ve uygulanması amacıyla kadınlarla ilgili ulusal ve uluslararası yasal mevzuatların ve mekanizmaların oluşturulması ve düzenlenmesi için Türkiye ve dünyada yer alan kadın platformlarında ve koalisyonlarında aktif olarak yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarının sağlanması ve güçlendirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası boyutlarda kişi ve kurumları bir araya getirerek dayanışma ağlarının oluşturulması için çalışmalar yürütmektedir. Cinsiyet, cinsel kimlik ve cinsel yönelim temelli ayrımcılıkla mücadele etmek için savunuculuk faaliyetlerini aktif bir şekilde yürütmektedir. Kadın ve LGBTİ+ haklarıyla ilgili farkındalık artırmak için kadın hakları alanında faaliyetler yürüten aktivistler ve kişilere yönelik kapasite geliştirmeyi amaçlamaktadır. Cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele etmek ve bu alanda örgütlenmeleri desteklemek amacıyla feminist yayın içerikleri ve araçları üretmeyi ve bunları yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Dernek LGBTİ+ hakları alanında çalışmalar yürüten örgütlerle iş birliği yaparak araştırma, yayın üretimi ve yaygınlaştırılması, izleme, raporlama, eğitim, ağ kurma gibi çeşitli yöntemleri kullanarak toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele etmektedir. 30 yılı aşkın süredir çalışmalarına kesintisiz devam etmekte olan dernek pek çok ödül almıştır. 1999 yılında Uluslararası Kadın Kalkınma Örgütü'nün Öncü Çözümler Ödülü'nü almıştır. Dernek sosyal adaletin geliştirilmesine ve cinsiyet eşitliği mücadelesine katkılarından dolayı 1999 yılında Kalkınmada Kadın Hakları Derneği'nin (Association for Women's Rights in Development – AWID) Öncü Çözümler Ödülü'nü almıştır (2023).

Haritalandırma çalışması kapsamında beş vakıf dahil edilmiştir (EK B), bunlar Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV), Uçan Süpürge Vakfı, Kadın Merkezi Eğitim Üretim Danışma ve Dayanışma Vakfı (KAMER) ve Çaplı Vakfı (Kız Başına)'dır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü web sitesi üzerinden kayıt durumları sorgulanmıştır. Hepsi, vakıf türü olarak yeni vakıflar olarak kayıtlıdır. Bu vakıflar İstanbul, Ankara ve Diyarbakır olmak üzere Türkiye'nin büyük şehirlerinde 1990 yılı ve sonrasında kurulmuşlardır.

Şekil 2.3. Statülerine Göre STK'lar

Statülerine göre STK'lar isimleri aratılarak Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Dernekler Bilgi Sistemi üzerinden kontrol edilmiştir.

Haritalandırma çalışması kapsamında yer alan STK'lar arasında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele etmek için 1990 yılında feministler tarafından kurulmuştur. Mor Çatı Vakfı, Türkiye'de yer alan sivil toplum oluşumları arasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele eden en eski kuruluşlardan biridir ve kurumsal organizasyondur. 1987 yılında feminist hareket tarafından başlatılan ve şiddete maruz kalan kadınlar için sığınakların oluşturulmasını amaçlayan Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası sonucunda vakıf kurulmuştur. 1997 yılında başta limited şirket olarak açılan ve 2005 yılında vakıf statüsünde çalışmalarına devam eden KAMER Vakfı Diyarbakır'da kurulmuştur. Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu Bölgelerinde yer alan 23 ilinde çalışmalarını yürütmektedir. Diğer STK'lardan farklı olarak batı bölgelerinden ziyade faaliyet alanını doğu vilayetleri olarak belirtmiştir.

Haritalandırma çalışması kapsamına dahil edilen kuruluşların web sitesi ve sosyal medya hesapları incelenmiştir. Kuruluşların web sitelerinde yer alan misyon, vizyon/amaç başlıklarından toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede nasıl yapılanmalar olduğu incelenmiştir. Haritalandırma çalışmasına eklenen kuruluşlar toplumsal cinsiyet eşitliğini anaakımlaştırma, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılık biçimleri ile mücadele etme, kadın dayanışmasını güçlendirme, aile yapısını güçlendirme, feminist bilgi üretimi ve yaygınlaştırılması gibi amaçlar etrafında faaliyet türlerini yoğunlaştırmışlardır. Kadın ve LGBTİ+'ların yaşama, çalışma, yasal, üreme, görünürlük, eşitlik ve özgürlük, din ve

vicdan özgürlüğü, seçme ve seçilme, adalete ulaşma gibi temel insan haklarına odaklanmışlardır. Çoğu STK Türkiye'nin büyük şehirlerinde konumlanırsa bile yereldeki kadınların güçlendirilmesini amaçlarında belirtmiştir. Özellikle çocuk yaşta zorla evlilik, töre ve namus cinayetlerini durdurmak ve yereldeki kadınların kadına yönelik şiddet konusunda farkındalıklarını artırmayı vizyonlarında belirtmişlerdir.

Kuruluşların misyon ve vizyonlarında yer verdikleri ifadelerden yola çıkıldığında toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele alanında faaliyetlerini yürütürken hak temelli ve yardım temelli yaklaşım olmak üzere farklı perspektifle yapılmışlardır. Ancak faaliyet alanlarına göre dernekler incelendiğinde büyük bir çoğunluğu hak ve savunuculuk derneği olarak İçişleri Bakanlığı'nda kayıtlıdır.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı erkek şiddeti ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadele etmek amacıyla kadın sığınakları ve dayanışma merkezleri aracılığıyla kadınları güçlendirmek için sosyal çalışmalar yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde yasalar, politikalar, yönetmelik ve uygulamaları izlemekte ve raporlamaktadır. Kadın danışma merkezleri aracılığıyla kadınların şiddetten uzaklaşması ve şiddetle baş edebilmesi için gerekli desteklere erişimleri sağlanmaktadır. Vakıf web sitesinde dayanışma merkezini arayan her kadına ihtiyacına göre sosyal, hukuki, psikolojik ve sığınak desteği sunulduğunu belirtmiştir. Kadın danışma merkezleri kapsamında kadınlara yardım etmek yerine onları güçlendirmek ve kadın dayanışması oluşturularak şiddete karşı birlikte mücadele etmek amaçlanmaktadır. Vakıf, 1998 yılında 25 Kasım "Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son" günü kapsamında Türkiye'de şiddetle mücadele eden kadınlara Kadın Sığınakları I. Kurultayına katılma çağrısı yapmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında deneyim paylaşımı ve bilgi aktarımı, ortak politikaların belirlenmesi ve kurumlar arası bir iletişim ağının kurulması amacıyla kurultay her yıl çeşitli illerde gerçekleştirilmektedir. Bu da vakfın yardım temelliden ziyade hak temelli bir yaklaşımla çalışmalarını yürüttüğünü göstermektedir. Hak temelli perspektifi benimseyen kuruluşlar toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede dayanışmayı güçlendirmeyi ve yaygınlaştırmayı amaçlarında belirtmiştir.

Özellikle misyonunda daha muhafazakâr duruş sergileyen Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ve Kadınlara Hukuki Destek Merkezi Derneği (KAHDEM), aile kurumunu

kadına yönelik şiddetle mücadele pratiklerine dahil eden bir perspektifle ilerlemektedir. 2011 yılında kapatılan Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı (2018) yerine günümüzde faaliyet gösteren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kurulmuştur. Benzer bir şekilde üniversitelerin kadın çalışmaları alanındaki araştırma merkezlerinin adı Resmî Gazete’de “Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi” olarak değiştirilmiştir (Demirel, 2023). Kadın hakları savunuculuğu faaliyetlerine aile kurumunu sürdürme ve güçlendirme boyutu da dahil edilmektedir. Bu perspektifle çalışmalarını yürüten kuruluşlar kadını tek başına özne olarak konumlandırmak yerine aile kurumu içerisindeki sıfatlarıyla birlikte değerlendirmektedir. 8 Mart 2013 yılında kurulan ve Türkiye’nin 53 ilinde temsilcilikleri bulunan KADEM toplumsal cinsiyet eşitliği yerine toplumsal cinsiyet adaleti merkezli bir söylem üzerinden çalışmalarını yürütmektedir. Kadın hakları ve aile kurumunu ilgilendiren meseleler derneğin çalışma alanları olarak birlikte belirtilmiştir. KAHDEM ise çalışmalarında kadın ve aile hukukuna odaklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sadece fiziksel olmamakla birlikte ekonomik, psikolojik, cinsel, flört şiddeti ve ısrarlı takip olmak üzere çok boyutlu olarak ele alan ve feminist perspektifi benimseyerek ayrımcılık ve şiddetle mücadele etmeyi misyonlarında belirten kuruluşlar mevcuttur. Bu kuruluşlar Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Rosa Kadın Derneği, Mimosza Kadın Derneği, Van Star Kadın Derneği ve Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği’dir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği web sitelerinde kadına yönelik şiddetin tanımı ve şiddet türlerini ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır.

Sivil Toplumla İlişkiler Daire Başkanlığı sisteminde faaliyet alanlarında cinsiyet farklılıklarına yönelik çalışmalar yürüttüğü belirtilen kuruluşlar arasında Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD), Rosa Kadın Derneği, Lambdaİstanbul Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel Kadın ve Erkekler Arası Dayanışma Derneği, Kadın Haklarını Koruma Derneği İzmir Şubesi, ve Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği bulunmaktadır. Başkanlık sisteminde cinsiyet farklılıklarına yönelik çalışmalar olarak kaydolmamasına rağmen amaçlarında LGBTİ+ haklarına

odaklandığını belirten dernekler arasında Kadının İnsan Hakları Derneği, Kaos GL Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD), Uluslararası Göçmen Kadınlarla Dayanışma Derneği (UGKDD), 17 Mayıs Derneği, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği ve Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği yer almaktadır.

Cinsel yönelim, cinsel kimlik ve cinsiyet kimliği hakları alanında faaliyet yürüten kuruluşlar kadına yönelik şiddetle mücadelede cinsiyet kavramını ikili cinsiyet sistemi dışında ele almaktadır. Bu dernekler transları, biseksüelleri, lezbiyen kadınları, gayleri ve kuir kişileri hedef alan ataerkil şiddetle mücadele etmekte ve kuir feminist yaklaşımı benimseyen bir duruş sergilemektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet temelli şiddet mücadelesinde şiddetin türleri arasında yer alan transfobi ve homofobi ile mücadele etmeyi amaçları arasında ayrıca belirtmişlerdir.

2014 yılında kurulan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği şiddetle mücadele ederken kuir feminist yaklaşımla çalışmalarını yürüttüğünü ayrıca belirtmiştir. Dernek, cinsel şiddet karşısında mücadele ederken kimliklerin ve mücadele alanlarının kesişimselliğine imkân sunduğu için kuir feminist yöntemleri benimsemiştir.

Kimliklerin kesişimselliği doğrultusunda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetle mücadelede hedef grubunu özel olarak göçmen kadınlar, Müslüman kadınlar, işçi kadınlar, seks işçisi kadınlar, LGBTİ+'lar ve engelli kadınlar olarak belirten STK'lar mevcuttur. 2011 yılında Ankara'da kurulan Engelli Kadın Derneği, Türkiye'de engellilere yönelik ayrımcılıkla mücadele etmek için kurulan pek çok oluşum olmasına rağmen hem engelli hem de kadın olmanın getirdiği önyargılar, ayrımcılık ve cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele etmek için kurulmuştur.

2.1.2. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Kapsamında Instagram Gönderileri

Haritalandırma çalışmasına dahil edilen 49 STK'nın sosyal medya hesapları 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü çerçevesinde incelenmiştir. Kuruluşların Instagram platformundaki hesaplarında 25 Kasım 2023 gününü konu edinen paylaşımlarındaki görseller ve yazılı açıklamalar analiz edilmiştir. Haritalandırma

çalışmasına dahil edilen kuruluşların büyük bir çoğunluğunun Instagram dışında X/Twitter ve Facebook gibi sosyal medya platformlarında da hesapları vardır. Instagram platformunda paylaştıkları içeriklerin aynısını diğer sosyal medya hesaplarından paylaşan kuruluşlar mevcuttur. Ancak bu çalışma kapsamında STK'ların Instagram platformu üzerinden paylaştıkları gönderilere odaklanılmıştır. Her üç sosyal medya platformu da görsel içeriklere odaklanmaktadır ancak X/Twitter'da metin odaklı görsel içeriklere yer verirken, Facebook daha çok kişisel ve topluluk odaklı bir platformdur. Diğer sosyal medya mecralarının aksine Instagram, görsel paylaşımların vurgulandığı bir platform olarak öne çıkmaktadır. Kuruluşların Instagram hesaplarından paylaştıkları gönderilerde kullanılan etiketler (hashtag) ve herhangi bir etiket kullanılmamasına rağmen paylaşılan gönderilerin görsel veya metin bölümlerinde "25 Kasım" ibaresini yazılı olarak belirten içerikler çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Haritalandırma çalışmasına dahil edilen kuruluşlardan dört tanesi Instagram platformunda kurumsal hesaba sahip değildir. Instagram platformunda hesapları olmasına rağmen 25 Kasım gününü konu edinen herhangi bir paylaşım yapmayan altı adet (17 Mayıs Derneği, Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği, Engelli Kadın Derneği, Lambdaİstanbul Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel Kadın ve Erkekler Arası Dayanışma Derneği, Lotus Kadın Dayanışma ve Yaşam Derneği, Uluslararası Göçmen Kadınlarla Dayanışma Derneği) kuruluş vardır.

Diğer kuruluşların Instagram hesaplarından paylaştıkları gönderi görselleri üç tema etrafında birleşmiştir. Bu temaları dayanışmayı güçlendiren, eylemliliğe çağrı yapan ve bilgilendiren içerikler oluşturmaktadır. Bunlardan ilki 25 Kasım günü veya yakın tarihlerinde belli bir mekân ve zamanda yapılacak yürüyüşe kişileri davet etmek amacıyla paylaşılan gönderileri içermektedir. Bu gönderi görsellerinde kadınlar, çocuklar, LGBTİ+'larla, işçiler, Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerden etkilenen kişiler ve Filistin'le dayanışmayı güçlendiren mesajlar verilmektedir.

İkinci tema ise sokaktaki yürüyüşten çekilen video ve fotoğraf gibi paylaşımlardır. Bu görsellerin büyük bir çoğunluğu döviz, pankart, lolipop ve bayrak görsellerini içermektedir. Şiddetle mücadele için kamusal alanlarda kitlelerin bir araya geldiğini ve eylemlilik halini temsil eden görselleri barındırmaktadır.

Son olarak STK'lar platform üzerinden belli bir konu hakkında bilgilendirici görsel paylaşımlar yapmışlardır. Şiddetin tanımı, türleri, destek alınabilecek hatlar, İstanbul Sözleşmesi'nin kapsamı ve 25 Kasım gününün hikayesi hakkında bilgiler içeren gönderiler hazırlamışlardır. Türkiye'de toplumsal cinsiyete dayalı şiddet verileri görselleştirilmiştir. STK'lar düzenleyecekleri panel, atölye, söyleşi gibi etkinlikler için davet duyurularını zaman ve mekân bilgileri belirterek paylaşmışlardır. Ek olarak dahil oldukları etkinliklerden görsellere yer vermişlerdir.

2014 yılında Antakya'da kurulan Mor Dayanışma Derneği, mor_dayanisma kullanıcı adıyla Instagram platformunda 86 adet 25 Kasım gününe yönelik gönderi paylaşımı yapmıştır. Dernek hesabının 9 Şubat 2024 tarihinde kapatılmasının ardından mor.dayanisma kullanıcı adıyla paylaşımlarına devam etmektedir. Haritalandırma çalışmasına dahil edilen sivil toplum oluşumları arasında en çok gönderiyi paylaşan kuruluş olmuştur. Kasım ayı boyunca platform üzerinden düzenli paylaşımlar yapan Mor Dayanışma Derneği, Hatay, Antalya ve Mersin şehirlerinde düzenledikleri toplantılarda çekilen fotoğraflar aracılığıyla 25 Kasım için planlama toplantılarına başladıklarını ve organize edilecek aktiviteler için takvim oluşturduklarını duyurmuştur. İzmir ilinde yapacakları planlama toplantısına yer ve zaman belirterek yeni üye olmak isteyebilecek kişileri davet etmişlerdir. Derneğin düzenli aralıklarla farklı şehirdeki katılımcılar için düzenlediği "Öz Savunma Atölyesi" için katılım çağrısı yapılmış ve sonrasında atölyelerin yapıldığına dair fotoğraflar paylaşılmıştır. Bu atölye dışında, derneğin "Güncel Sanattan Yaratıcı Eylem" ve "Şiddet ve Kadınlar Üzerindeki Etkileri" başlıklı düzenlediği iki atölyesi için de katılım duyuruları yapılmış ve atölyeler yapıldıktan sonra fotoğrafları paylaşılmıştır. Şiddet türleri, mücadele yöntemleri, erkek şiddetine maruz kalındığında izlenebilecek yollar, 6284 sayılı kanun, kadınların haklarının neler olduğu ve yeni imar rejimi konularına odaklanan söyleşiler farklı şehirlerde düzenlenmiş ve duyuruları yapılmıştır. Bu söyleşilerin yapıldığına dair etkinlikten fotoğraflar paylaşılmıştır. Ayrıca, derneğin kadınları bir araya getirme amacıyla organize ettiği film gösterimi ve şiir buluşması etkinliklerine davet ettiği ve sonrasında etkinlik sırasında çekilen fotoğrafların yer aldığı gönderiler paylaşılmıştır. Mersin'de bir milletvekilinin katılımıyla düzenlenen kahvaltı etkinliğinin duyurusu yapılmış ve toplantıda 6 Şubat Maraş depremleri sonrasındaki sürece dair çözüm önerilerinin konuşulduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, derneğin 25 Kasım kapsamında yapmış olduğu sosyal medya paylaşımlarında 6 Şubat depremleri anılmış ve deprem bölgesindeki kadınlarla dayanışmaya yönelik mesajlar paylaşılmıştır. 25 Kasım yürüyüşlerinde çekilen döviz fotoğrafları aracılığıyla, depremde yaşanan yıkıma, hayatını kaybedenlere ve deprem sonrasındaki sürece yönelik mesajlar paylaşılmıştır.

Kadın Zamanı Derneği ise “25 Kasım’a doğru” mesajıyla Mezopotamya Kadın Gazeteciler Platformu’na dayanışma ziyareti yaptıklarını ve deprem bölgesine yönelik hazırladıkları bilgi notunun tanıtımını paylaşmıştır. 1975 yılından itibaren faaliyet gösteren ve 2012 yılında İstanbul’da dernek statüsünü alarak çalışmalar yürüten İlerici Kadınlar Derneği ise paylaştığı gönderide yürüyüşe çağrı metni paylaşmıştır. Bu metinde yaşanan depremler sonrasındaki yıkıma karşı ihmallerin olduğu ve hiçbir önlem alınmadığına dair iktidarı eleştirmiştir. Mor Salkım Derneği ise yıllara göre derneğin destek hattına danışan kişi sayısı, danışılan lokasyon, şiddet türü ve şiddeti uygulayan kişilerin yakınlık derecesi ve deprem verileri kullanılarak infografik görsel paylaşımları yapmıştır.

25 Kasım tarihinden önceki günlerde farklı şehirlerde çeşitli standlar açılarak kadınlar tarafından bildirilerin dağıtıldığı video içerikleri, basın açıklaması kayıtları düzenli aralıklarla Mor Dayanışma Derneği tarafından yayınlanmıştır. Yine Türkiye’deki farklı şehirler için 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü yürüyüşüne zaman ve mekân bilgileri belirtilerek katılma çağrısı yapılmıştır. Kişilerin sokaktaki etkinliklere Mor Dayanışma ile katılmalarına yönelik içerikler paylaşılmıştır, hazırlık sürecini konu edinen video içerikleri oluşturulmuştur. Birlikte müzik yapan kadınların videosu paylaşılarak kişilere yürüyüşe enstrümanlarıyla birlikte katılma çağrısı yapılmıştır.

Kelebekler ve Mirabel Kardeşler olarak tanınan Patria, Minerva ve Maria Teresa’nın 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti’nde Trujillo diktatörlük yönetimine karşı mücadele etmiştir. Sonrasın Mirabel Kardeşler, 25 Kasım tarihinde diktatörlük güçleri tarafından işkence edilerek öldürülmüşlerdir. Mor Dayanışma, Mirabel Kardeşlerin mücadele hikayesini ve 1999 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 25 Kasım tarihinin Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü olarak ilan edilmesini

konu edinen gönderi paylaşmıştır. Benzer bir şekilde Mirabel Kardeşlerin hayat hikayesini konu edinen görselleri Uçan Süpürge Vakfı ve Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği de hesaplarından paylaşmıştır.

Mor Dayanışma tarafından, 22 Kasım 2023 tarihinde Sultangazi Mahallesi'nde eski eşi tarafından öldürülen Şadumane Temuçin'i ve kızı Aleyna Dayıoğlu'nu anmak için öldürüldükleri sokakta yapılacak basın açıklamasına katılma çağrısı yapılmıştır. Sonrasında basın açıklamasının okunduğu video içeriği paylaşılmıştır. Benzer şekilde Instagram platformu üzerinden 25 Kasım gününü konu edinen 50 gönderi paylaşan Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği ise Kasım ayı boyunca "Kadın cinayetleri politiktir!" mesajıyla öldürülen kadınları anmış ve kadınların hikayelerini görseller oluşturarak düzenli olarak paylaşmıştır. Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği ise 2023 yılında yaşanan kadın cinayet verilerini raporlaştırmış ve verileri görselleştirmiştir. Koza Kadın Derneği, paylaştığı görselde erkekler tarafından öldürülen, yaralanan kadınların ve şüpheli kadın cinayetlerinin verilerini paylaşmıştır. Ek olarak, paylaşılan görselde cinayetlerin ev içinde ateşli silahla işlendiği ve cinayet faillerinin kocalar ve sevgililer olduğu belirtilmiştir. Paylaşılan gönderi metninde İstanbul Sözleşmesi ve 6284 numaralı kanunun kadınlar için en önemli güvence olduğu vurgulanmıştır. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, 25 Kasım gününde paylaştığı infografik video içeriğinde Türkiye'deki kadına yönelik şiddet, sığınma evleri, erken yaşta zorla evlilik ve destek hatlarının eksikliğine yönelik verilere değinmiştir. Kapsamlı bir politika geliştirilmesi gerektiğini ve İstanbul Sözleşmesi'nin önemini vurgulamıştır.

Mor Çatı Vakfı, 2023 yılında 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü için Instagram üzerinden bir tane video paylaşımı yapmıştır. Bu video içeriğinde mor arka planda vakfın logosunun sabit olarak yer almaktadır ve üzerinde yazılı bilgilendirmeler yapılmaktadır. Videoda geçen metinler sesli olarak betimlenmemekle birlikte ses olarak bir melodi bulunmaktadır. Yazılı bilgilendirmelerde şiddetin bir suç olduğu ve şiddet türleri hakkında bilgiler paylaşılmıştır. Şiddetsiz bir hayatın hak olduğu ve şiddet gören kişilerin sığınağa gidebileceği mesajları verilmiştir. Destek alınabilecek yerler olarak polis 112, Şönim, Kades, Alo 183, ve kadın örgütleri belirtilmiştir ve karede turuncu renginde femina simgesi kullanılmıştır. Video içeriği

paylaşılırken gönderi yazısında şiddete karşı 6284 sayılı kanun olmak üzere kadınların hakları olduğu vurgulanmış ve #25KasımKadınaYönelikŞiddetleMücadeleGünü etiketi kullanılmıştır.

Şekil 2.4. Mor Çatı Vakfı'nın 24 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi

(Kaynak: https://www.instagram.com/morcati_vakfi/)

Kadın Adayları Destekleme Derneği, platformda paylaştığı video içeriği aracılığıyla 2023 yılında cinayet nedeniyle ölen kadınların sayısını ve bir kısmının fotoğraflarını paylaşmıştır. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi 6284 sayılı kanunun önemine ve savunulacağına dair metin içeriği eklemiştir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ise, 25 Kasım 2022 tarihinden 25 Kasım 2023'e kadar şüpheli kadın ölümü verilerini "Yanlarında hep erkekler vardı." mesajıyla paylaşmış ve 26 Kasım tarihinde gerçekleşecek olan yürüyüşe katılım çağrısı yapmıştır. 2022 yılında yaşanan kadın cinayeti ve şüpheli kadın ölümlerini görselde Kürtçe ve Türkçe olmak üzere iki dille paylaşan Rosa Kadın Derneği de benzer bir gönderi paylaşımıyla 25 Kasım tarihinde

yapılacak yürüyüşe katılım daveti yapmıştır. Kürtçe dilinde yazılan döviz fotoğraflarının paylaşımı yapılmış ve Türkçe kadın yaşam özgürlük anlamına gelen #jinjiyanazadi etiketi paylaşılan gönderilerde kullanılmıştır. Kadın Zamanı Derneği Instagram platformu üzerinden yaptığı paylaşımlarda Kürtçe dilini ve #jinjiyanazadi etiketini sıkça kullanmıştır, 25 Kasım yürüyüşüne yaptığı çağrı metni iki dille paylaşılmıştır. İki adet pankart fotoğrafının paylaşıldığı ve metin bölümünün Kürtçe yazıldığı gönderide, Rojava, Karabağ ve Filistin’de yaşanan şiddet olaylarına ve hak ihlallerine yönelik kadınların mücadele ettiği ve bir arada olduğu mesajı verilmiştir. Benzer bir temayla, Koza Kadın Derneği “25 Kasım’da Barışı Örüyoruz” mesajıyla parkta yapılacak örgü örme etkinliğine davet çağrısı yapmıştır ve örgü ören kişilerin etkinliğe hazırlanırken çekilen videosu paylaşmıştır. Günebakan Kadın Derneği ise paylaştığı gönderi görsellerinde veya metinlerinde savaş ve barış temasını doğrudan konu edinmemiştir ancak kurdukları tanıtım standının video gönderisini ve 25 Kasım yürüyüş gününden paylaşılan fotoğraf ve video gönderilerini paylaşırken #barışhemensimdi ve #savaşıhayır etiketlerini kullanmıştır. İlerici Kadınlar Derneği tarafından paylaşılan yürüyüşe çağrı gönderilerinde savaşa karşı barışın savunulduğu mesajına yer verilmiştir. Bodrum Kadın Dayanışma Derneği ise Filistin’deki savaşa ve dünyadaki erkek şiddetine karşı kadın dayanışmasının sınır tanımadığını vurgulayan feminist direniş mesajıyla 25 Kasım tarihindeki yürüyüşe davet çağrısı yapmıştır.

2011 yılında Ankara’da kurulan Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD), 25 Kasım haftası boyunca düzenli olarak platform üzerinden ILO 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi’ni konu edinen gönderi serisi paylaşmıştır. İş yerinde şiddet ve risk altındaki gruplar hakkında bilgilendirici ve verileri içeren görseller hazırlanmıştır. Gençler, kadınlar ve göçmen işçilerin risk altındaki gruplarda yer aldığı ve şiddete maruz kalan kimliklerin keşisimselliğine odaklanılmıştır. Çalışma yaşamında şiddet ve tacize doğrudan odaklanan ilk uluslararası belge olan ILO 190 sayılı sözleşmenin ne olduğunu tanıtan ve Türkiye’nin sözleşmeyi uygulaması gerektiğini vurgulayan gönderiler paylaşılmıştır.

Cinsiyet ve sınıf keşisimselliği üzerinden faaliyetler yürüten Kadın İşçi Dayanışma Derneği, kadın sendikalarının 25 Kasım’da farklı iş kollarında çalışan kadınlara yönelik

işyerinde ve evde şiddet, cinsel taciz ve mobbingin protesto edildiğini konu edinen paylaşımlarda bulunmuştur. Ayrıca, sendikaların bu konularda farkındalık artırıcı eğitimler yaptığı belirtilerek ILO 190 sayılı sözleşmenin gündeme getirildiği paylaşım metinlerinde belirtilmiştir. Kadınların bir arada şiddetle mücadele ettiği mesajıyla 25 Kasım yürüyüşlerinde çekilen fotoğraf ve video içerikleri paylaşılmıştır. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği ise Tuzla'da fabrikada çalışan kadın işçilerin sorunlarını ve taleplerini ilettikleri 25 Kasım mesajını paylaşmıştır. Dernek ayrıca Bir Kadın İşçinin Gençliği isimli kitap önerisinin paylaşımını yapmıştır.

Günebakan Kadın Derneği 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü dolayısıyla yapılacak yürüyüşün zaman ve mekanını belirterek katılma çağrısı yapmıştır ve paylaşılan görselde gökkuşağı ve trans bayraklarının simgesini kullanmıştır. 25 Kasım'a giderken erkek şiddetine karşı kadın ve LGBTİ+'ların birlikte mücadele etmesinin önemini vurgulanmıştır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Instagram hesabı üzerinden 25 Kasım'ı konu edinen bir tane gönderi paylaşmıştır. Gönderi görselinde kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor renklerden oluşan arka plan üzerinde bir çizim yer almaktadır. Çizimde kalabalık bir grubun eylem yaptığı gösterilmektedir ve çeşitli döviz mesajları yer almaktadır. Görselde yer alan yazılı ifadelerle onay inşasına, bir aradalığa ve İstanbul Sözleşmesi'nin önemine vurgu yapılmaktadır. Gönderi metninde ise erkek egemenliğinin kadın ve LGBTİ+'lar üzerindeki tahakkümüne dikkat çekilmiştir. Şiddetle mücadelede kadın ve LGBTİ+'ların dayanışmasının önemli olduğunun altı çizilmiştir. Gönderi metnine #25KasımKadınaYönelikŞiddetleMücadeleGünü, #25Kasım, #KadınaYönelikŞiddetleMücadeleGünü, etiketleri eklenmiştir.

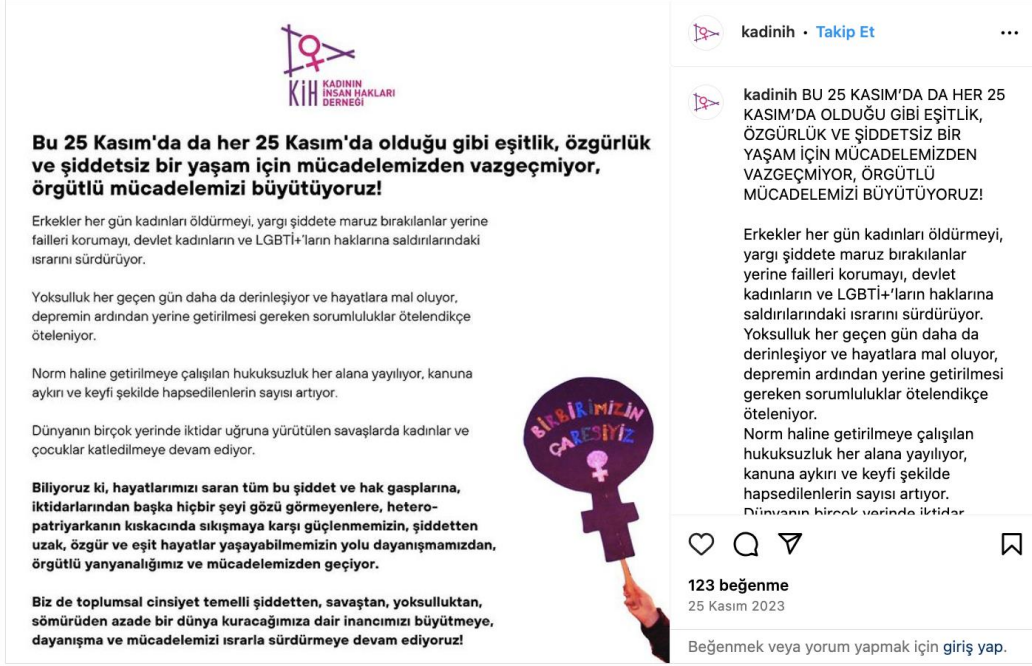
Şekil 2.5. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin 25 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi

(Kaynak: <https://www.instagram.com/cinselsiddetlemucadelederneği/>)

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Instagram hesabından 25 Kasım'ı konu edinen iki tane gönderi paylaşımı yapmıştır. Bunlardan ilki derneğin toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele mesajının beyaz arka planda görselleştirilmiş halidir. Bu içerikte yukarıda derneğin logosu yer almaktadır ve sağ alt köşesinde mor rengindeki femina sembolünü tutan bir kol gözükmektedir. Sembolün üzerinde renkli harflerle yazılan “BİRBİRİMİZİN ÇARESİYİZ” mesajı yer alırken pembe renginde küçük bir femina sembolü daha eklenmiştir. Gönderi metninde görselde yer alan ifadelerin aynı #25kasımkadınayönelikşiddetlemucadelegünü, #Kadınlar25KasımdaBirArada, ve #25kasım etiketleri kullanılarak yazılmıştır. Derneğin platform üzerinden 24 Kasım 2023 tarihinde yaptığı bir diğer paylaşım ise Büyükçekmece Belediyesi tarafından düzenlenen “Şiddetle Mücadele Yöntemleri” isimli panele katıldıklarını konu edinmektedir ve etkinlikten fotoğraflar yer almaktadır.

Şekil 2.6. Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği'nin 25 Kasım 2023 Tarihli Instagram Gönderisi

(Kaynak: <https://www.instagram.com/kadinih/>)

Mor Dayanışma Derneği ve Mimoza Kadın Derneği yürüyüş sırasında polis şiddetine dair video içerikleri paylaşmıştır ve 25 Kasım yürüyüşüne davet çağrısı yapılmıştır. 25 Kasım'ı takip eden günlerde Mor Dayanışma Derneği yürüyüş sırasında Diyarbakır ve Şırnak illerinde yürüyüş sırasında gözaltına alınan kişilerin serbest bırakıldığının duyurusunu paylaşmıştır.

Gönderileri incelenen kuruluşların büyük bir çoğunluğu yürüyüşlerin gerçekleştiği sırada çeşitli şehirlerden fotoğraf ve video içerikleri paylaşmıştır. Yürüyüş anından paylaşılan içeriklerin ana temasını yapılan basın açıklamaları, dövizleriyle katılan kişilerin görselleri ve pankart, lolipop ve dövizlerin gibi materyallerin üzerinde yer alan mesaj ifadeleri oluşturmaktadır.

Haritalandırma kapsamında incelenen kuruluşların Instagram platformu üzerinden yaptıkları paylaşımların temaları genel olarak 25 Kasım yürüyüşü için hazırlıklara başladıkları, bu kapsamda yapacakları atölye, söyleşi ve panel gibi etkinliklerin zaman ve

yer bilgilerinin yer aldığı duyurular, kuruluş temsilcilerinin katıldıkları medya programlarının yayınları, 25 Kasım günü özelinde toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele mesajının görselleştirilmiş halleri, çeşitli paydaşlar tarafından organize edilen toplantılara katıldıklarına dair duyuru içerikleri, kamusal alanlardaki yürüyüşlere çağrı, yürüyüş sırasında çekilen fotoğraf ve video içerikleri oluşturmaktadır.

CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DERNEĞİ GÖRSEL ARŞİV PROJESİ

Araştırmanın ikinci aşamasında daha detaylı bir inceleme yapmak adına Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD) Görsel Arşiv Projesi incelenecektir. Araştırmada CŞMD'nin bu projesinin seçilmesinin nedeni Türkiye'de görselde etik ve hak temelli yaklaşımın önemine odaklanarak cinsel şiddet haberleri için bir havuz oluşturan ilk ve tek çalışma olmasıdır. Stok fotoğrafçılık içerisinde değerlendirilebilecek arşiv projesi cinsel şiddet haberlerinde kullanılacak fotoğraf içeriklerini kullanıcıya ücretsiz bir şekilde sunmaktadır. Stok fotoğrafçılığın habercilik açısından önemli işlevleri bulunmaktadır, haber değeri taşıyan içerikle ilgili görselle hızlı bir şekilde erişimin sağlanması, çeşitliliği barındırması, maliyeti düşürmesi ve yasal kullanımı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

2014 yılında İstanbul'da kurulan CŞMD, cinsel şiddetin önlenmesi ve şiddetten hayatta kalanlara destek mekanizmalarının sağlanması amacıyla faaliyetlerini yürüten bir sivil toplum kuruluşudur. Cinsel şiddet konusunda toplumun farkındalığını arttırmak, hayatta kalanlara psikolojik, hukuki ve sosyal destek sunmak ve bu konularda eğitimler organize etmek gibi faaliyetler yürütmektedir. Çalışmalarını ikili cinsiyet sistemini sorgulayarak ve çeşitli cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim kimliklerine alan açacak şekilde kuir feminist perspektiften yürütmektedir. LGBTİ+, ekoloji, hayvan, göçmen ve çocuk hakları hareketleriyle birlikte kesişimsellik boyutuyla hareket eden ve dayanışmayı faaliyetlerinin merkezine alan bir kuruluştur. Cinsel şiddetten hayatta kalanların haklarını ve görünürlüklerini korumak için çeşitli platformlarda faaliyetler yürütmektedir. Dernek cinsel ve cinselleştirilmiş şiddete yaklaşımında şiddete maruz kalmış kişileri kurbanlaştıran veya mağdurlaştıran bir toplumsal dil ve perspektif yerine güçlendirici, hak odaklı ve dayanışmacı perspektifi benimsemektedir. Dernek mağdur suçlayıcı yaklaşımla mücadele ettiğini belirtmiştir (2022). Cinsel şiddetin türleri hakkında farkındalık artırmak için faaliyetlerini hayata geçirirken şiddet türleri arasında hiyerarşi kurmama ilkesini benimsemiştir. Mücadele pratiklerinde şiddeti estetize etmeyen ve yeniden üretmeyen bir yaklaşımda çalışmalarını yürütmektedir. Faaliyetlerini üç program

başlığı altında sürdürmektedir, bunlar: Güçlendirme ve Destek Programı, Dönüştürme ve Önleme Programı, Savunuculuk ve Kurumsal İletişim Programıdır.

Derneğin web sitesi üzerinden yayınladığı 13 değer bulunmaktadır, bunlar: kuir feminist, kapsayıcı ve keşişimsel, yaratıcı ve esnek, eleştirel, anti-hiyerarşik, seks pozitif, ayrımcılık karşıtı ve eşitlikçi, türcülük karşıtı, katılımcılığı benimseme, beyanı esas alma, hesap verilebilir ve şeffaf, ekosistemi gözetme, anti-militarist.

Derneğin çocuk güvenliği, cinsel şiddet ve taciz, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadele konu başlıklarında hazırladığı politika belgeleri bulunmaktadır. Ayrıca, derneğin video, görsel, podcast, kart gibi multimedya üretimleri mevcuttur. Cinsel şiddetle mücadele için kitap, broşür, rapor ve yazı dizileri gibi materyaller üretmiştir.

CSMD, toplumda oluşmuş kalıplaşmış söylemleri, algıları değiştirmek için Görsel Arşiv Projesi'ni yürütmektedir. Özellikle medya platformları tarafından kullanılan görsellerin cinsel şiddete yönelik kalıplaşmış mitleri yeniden üretmesiyle mücadele etmek amacıyla oluşturulan bu projede, cinsel şiddeti konu edinen haberlerdeki hak temelli görsellerin eksikliğine dikkat çekilmiştir. Medya, toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılar aracılığıyla kadınların bedenlerine vurgu yaparken onları duygusal olarak ve geleneksel ev içi roller aracılığıyla temsil etmektedir (Uğur Tanrıöver, 2007; Dursun, 2010). Bununla birlikte, cinsel şiddeti konu edinen medya tasvirlerinde de şiddete maruz kalan kişiler güçsüz ve kurban olarak temsil edilmektedir. Bu temsiller aracılığıyla medya, cinsiyete dayalı kalıp yargıların yeniden üretilmesine ve toplumsal cinsiyet normlarını pekiştirmeye neden olmaktadır. CŞMD'nin Görsel Arşiv Projesi, cinsel şiddetin haber formatındaki mevcut görsel temsillere yönelik alternatif oluşturma çabası olarak yorumlanabilir. Proje kapsamında derneğin kadın ve LGBTİ+ fotoğrafçılara yönelik yaptığı çağrı sonrasında eylemlerde çekilen fotoğraflar toplanmaya başlanmıştır. Ancak dernek, toplanan görsellerin projenin amacına yönelik yeterli olmamasından dolayı 8 Mart ve 25 Kasım eylemlerinde konsept fotoğraflar çekmeye başlamıştır ve görsel havuzunu geliştirmiştir.

Proje kapsamında oluşturulan web sayfası aracılığıyla basın ve medya çalışanlarına cinsel şiddet, cinsel istismar veya hayvanlara yönelik şiddeti konu edinen haberleri hazırlarken hak temelli bir yayıncılık anlayışını teşvik etmek amaçlanmıştır. Bu yolla, güçlendirici

görsel kullanımın önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır. Görsel arşiv web sitesine üye olan kullanıcılar, platforma fotoğraflarını kendileri yükleyebilmektedir, ancak bu fotoğraflar derneğin önceden belirlediği onay kriterlerine tabiidir. Bu özelliğinden dolayı yurttaş gazeteciliği örneği olarak değerlendirilebilecek Görsel Arşiv'e kullanıcıların yükledikleri fotoğraflar dernek tarafından onaylandıktan sonra yayımlanmaktadır. 10 Nisan 2024 tarihinde csgorselarsiv.org web sayfasına erişim sağlandığında, platformda kullanıcılar tarafından yüklenen fotoğraflar sekiz kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorileri çocuk, genel, hayvan, kadın, LGBTİ+, mekân/nesne, pankart/döviz ve spor oluşturmaktadır. Kategorilerde yer alan fotoğrafların toplam sayısı 786'dır. Projede yer alan fotoğraflar farklı kimlikleri kapsayan kategoriler oluşturularak yüklenmiştir. Şiddetle mücadelede kadın, LGBTİ+, hayvan ve çocuk gibi kimliklerinin kesişimselliğine dikkat çekilmiştir.

Toplamda 34 adet fotoğrafın bulunduğu çocuk kategorisindeki içeriklerin dört tanesinde boş çocuk parkı fotoğrafları vardır, kalan içerikleri yürüyüşlerde ve sokakta çekilmiş, üzerinde mesaj içeriklerinin yer aldığı döviz ve lolipop fotoğrafları oluşturmaktadır. Döviz ve lolipopların üzerindeki mesajlar erken yaşta zorla evliliğin suç olduğunu, çocuk istismarıyla mücadele etmeyi ve çocuğun bedensel söz hakkı olduğunu vurgulayan temalar etrafında birleşmektedir. Ayrıca, çocuk istismar vakalarına yönelik uygulanan af kararlarını eleştirirken, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasının gerekliliğine vurgu yapan dövizin fotoğrafı yüklenmiştir. Etrafında kafe ve restaurant gibi işletmelerin yer aldığı bir sokakta yer alan çocuk parkında üzerinde yazılı ifadelerin bulunduğu dövizi tutan kişinin fotoğrafları paylaşılmıştır. Ek olarak, güvencesiz çalışma şartlarını ve işçi haklarını, kadın cinayetlerini, nafaka hakkını ve cis-heteronormative dışındaki grupların görünürlük hakkını konu edinen dört dövizin fotoğrafları da bu kategori altında yer almaktadır.

Hayvan kategorisi başlığında toplamda 34 fotoğraf bulunmaktadır. Görsellerin ikisinde sokakta yer alan kedi kulübelerinin fotoğrafı yer almaktadır, birindeyse yerdeki mamanın yanında "BİR KİŞİ DAHA eksilmeyeceğiz" ifadesinin yazdığı lolipop fotoğrafı bulunmaktadır. Kalan diğer içerikler kamusal alanlarda yapılmış yürüyüşlerden kişilerin, dövizlerin ve lolipopların fotoğrafıdır. Yüzüne hayvan maskesi takan ve elinde "TECAVÜZE SESSİZ KALMA!" ifadesinin yazdığı lolipopu tutan eylemcinin adliye

önünde çekilmiş bir fotoğrafı yüklenmiştir. Sokak hayvanlarının haklarına, barınaklardaki olumsuz koşullara, erkek şiddetiyle türçülük arasındaki ilişkiye değinen ve hayvansal üretimi eleştiren döviz mesajlarının yer aldığı görseller bu kategorinin altında yer almaktadır.

Spor isimli kategoride sekiz adet fotoğraf mevcuttur. Bunların beş tanesini yazılı ifadelerin yer aldığı döviz ve lolipop fotoğrafları oluşturmaktadır. Döviz ve lolipoplarda yer alan mesajlarda cinsiyetçi dilin ve küfürlerin, cinsel şiddeti başlatan unsurlar olduğu vurgulanmaktadır. Diğer fotoğraflar ise boş spor salonu, soyunma odası ve futbol sahasında birbirine sarılan iki kadın futbol oyuncusunu göstermektedir.

LGBTİ+ kategorisinde 49 adet fotoğraf yer almaktadır. Gökkuşaağı bayrağı, trans bayrağı ve gökkuşaağı renginde olan şemsiyelerin fotoğrafları eklenmiştir. Onur yürüyüşü ve 8 Mart yürüyüşünden topluluk fotoğrafları ve eylemcilerin fotoğrafları yer almaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin haklarını ve görünürlüklerini vurgulayan, trans cinayetlerine dikkat çeken mesajların yer aldığı dövizlerin ve lolipopların fotoğrafları eklenmiştir.

Mekân / nesne kategorisi altında toplamda 117 fotoğraf mevcuttur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, hastane, adliye sarayı, hapisane ve okul gibi kamu binalarını temsil eden fotoğraflar bu kategorinin altında yer almaktadır. Hâkim ve avukatlık mesleklerini simgeleyen cübbe, dosya ve hâkim tokmağı fotoğrafları eklenmiştir. Cezaevi, mahkûm, adalet, şiddet ve cinayet gibi etiketlerin kullanıldığı tel örgü fotoğrafları mevcuttur. Cinsellik, cinsel sağlık, kadın hastalıkları ve doğum temalarıyla bağlantılı olarak jinekolog muayene koltuğu, ultrason monitörü, steteskop, ped ve ilaç fotoğrafları yüklenmiştir. Paylaşılan ped fotoğraflarından birinde, pedin üzerine “Regl izni haktır!” metni yazılmıştır. AIDS ile mücadele ve hiv pozitif kişilerle dayanışmayı simgeleyen kırmızı kurdele fotoğrafları çekilmiştir. Benzer şekilde meme kanseriyle mücadele ve farkındalığın sembolü haline gelen pembe kurdele görseli eklenmiştir. Mekân kategorisi altında otel, ofis, cami ve hamam gibi binaların fotoğrafları mevcuttur. Hamam fotoğrafı paylaşımına özel alan etiketi eklenmiştir. Tramvay, otobüs, metro gibi toplu taşıma araçlarının içi ve durak fotoğraflarına ek olarak sokakta bekleyen veya yolda seyahat eden sarı taksi fotoğrafları yüklenmiştir. Cinsiyet ve sınıf

kesişimselliğine vurgu yapan, kadın emeğini ve kadın işçi haklarını simgeleyen çalışan kadınların imgeleri de bu kategorinin altında yer almaktadır. Çalışma yaşamında ayrımcılık, şiddet ve tacizle mücadele etmeyi amaçlayan ILO 190 sayılı sözleşme, mobbing ve eşit işe eşit ücret etiketleri bu fotoğraflara eklenmiştir. Sokakta üzerinde erkek şiddetine dikkat çeken üzerinde “~~CANI SAPIK MANYAK ERKEK ŞİDDETİ~~” ifadesinin yazılı olduğu duvar fotoğrafı eklenmiştir. Kamusal alan olarak parkların ve akşam saatlerinde çekilmiş boş sokak fotoğrafları yüklenmiştir. Sokakta sarı renkli “polis olay yeri girilmez” şeridinin çekildiği fotoğraflar eklenmiştir. Park gibi kamusal alanlara yerleştirilen polis barikat demirlerinin fotoğrafları çekilmiştir. Hayvan haklarına dikkat çeken üzerinde “Dikkat! Kedi & Köpek Çıkabilir” yazılı sokakta yer alan trafik işaretinin fotoğrafı eklenmiştir. Israrlı takip ve flört şiddetiyle alakalı haber içeriklerinde kullanılabileceği düşünülerek cep telefonunda mesajlaşma ekranı gösteren fotoğraf yer almaktadır. Yerde biriken kara çizilmiş femina simgesinin fotoğrafı feminizm, kadın hakları, eşitlik ve özgürlük etiketleriyle birlikte eklenmiştir. Benzer şekilde kumsala yazılmış “sen de anlat!” ifadesinin yer aldığı “Dayanışma” olarak adlandırılan iki fotoğraf dayanışma, şifa, öz yardım ve destek sistemi etiketleri eklenerek yüklenmiştir. Çakıl taşlarının üzerinde iki kişinin bileklerinden birbirlerini kavradıklarının resmedildiği fotoğraf da aynı şekilde “Dayanışma” olarak adlandırılmıştır. Bu fotoğrafta el ele tutuşan kişiler bileklik takmaktadır, birinin bileklikleri gökkuşağı rengindedir, kadın ve lgbti etiketleri fotoğrafa eklenmiştir. “Dayanışma” olarak adlandırılan bir diğer fotoğrafta ise iki kişinin parmaklarının iç içe geçerek ellerini tuttıkları şekilde resmedilmiştir. “#SENDEANLAT”, “KADINLAR BİRLİKTE GÜÇLÜ”, “SUSMA BİTSİN”, “#BENDE” ifadelerinin yazılı olduğu dört not kağıdını tutan ve lila ojeli tırnakların gözüktüğü fotoğraflar da “Dayanışma” isimlendirmesi yapılarak eklenmiştir. “Destek çemberi” olarak adlandırılan yuvarlak çember şeklinde yan yana dizilmiş sandalyelerin fotoğrafları çekilmiştir. Fotoğrafların bir kısmında ise çemberde oturan kişiler yer almaktadır, grup terapisi, dayanışma, destek grupları ve destek çemberi gibi etiketler eklemiştir. Terapi desteği teması altında ise iki kişinin yer aldığı ancak yüzlerinin gözükmeyeceği şekilde resmedildiği fotoğraflar bulunmaktadır. El ve kol hareketleri aracılığıyla oluşturulan jestler temsil edilmiştir. Polis, jandarma, acil tıbbi yardım, belediyelerin psikolojik danışma hattı, kadın meclisleri ve STK’ların destek hatlarının

telefon numaraları bilgilerinin tebeşirle yazılı olduğu kara tahtanın fotoğrafları çekilmiştir.

Genel isimli kategori altında toplamda 54 fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğrafların çoğunluğunu eylem ve yürüyüşlerde çekilen döviz, pankart ve lolipop fotoğrafları oluşturmaktadır. Dayanışma teması altında el ve kol hareketleriyle oluşturulan jestlerin görselleri eklenmiştir. Bir adet kırmızı trafik lambasının yandığı boş yolun fotoğrafı yer almaktadır. “Newroz” olarak adlandırılan fotoğrafta yürüyüşe katılan ve parmaklarıyla barış işaretini yapan kişiler resmedilmektedir. Newroz etiketinin kullanıldığı bir diğer fotoğrafta ise yürüyüşte bir kişi tarafından yapılan yumruk simgesi yer almaktadır. Genel kategorisi altına eklenen iki fotoğraf ise “Yardım” ifadesiyle adlandırılmıştır. Bu iki fotoğraf sahil kenarında duran bir kişinin sırtının arkasından çekilmiştir.

Kadın kategorisinde 181 fotoğraf yer almaktadır. Fotoğrafların büyük bir çoğunluğunda yürüyüşte çekilen eylemciler, topluluklar ve bayrak, döviz, lolipop gibi materyaller resmedilmektedir. “Dayanışma” olarak adlandırılan üç fotoğrafta kolaj çalışması yapılmıştır ve “kadınlar birlikte güçlü” etiketi kullanılmıştır. Bu fotoğraflarda bir kişinin silüetinin üzerine yüzleri gözükmeyen ve sırtlarının arkasından fotoğrafları çekilen kadınlar yerleştirilmiştir. Kadına yönelik şiddeti protesto etmek amacıyla Şilili feministler tarafından başlatılan Las Tesis sokakta dansla protesto eylemini İstanbul’da yapan kadınların eylemden fotoğrafları yüklenmiştir. Yürüyüşlerde sıklıkla dile getirilen “Susmuyoruz korkmuyoruz itaat etmiyoruz” sloganını kaldırırma spreyle yazan kişilerin siyah beyaz iki fotoğrafı da bu kategorinin altında yer almaktadır.

Pankart / Döviz kategorisinde 309 fotoğraf bulunmaktadır. Eylem ve yürüyüşlerde çekilen döviz, lolipop, pankart, bayrak ve kişilerin yer aldığı görsellere yer verilmiştir. Yürüyüşlerin dışında farklı kamusal alanlarda ve kapalı bir mekânda, kişiler tarafından yüzleri gözükmeyecek şekilde tutulan farklı dövizlerin fotoğrafları eklenmiştir. Ayrıca, İran’da tesettür kurallarına uymadığı gerekçe gösterilerek ahlak polisleri tarafından öldürülen Mahsa Amini için yapılan protesto eylemlerinden farklı dillerde yazılı ifadelerin yer aldığı döviz fotoğrafları yüklenmiştir.

3.1. Araştırma Yöntemi ve Kodlar

Roland Barthes'ın göstergebilimsel analiz yönetimiyle görsel işaretler, renkler ve sembollerin anlamlandırılması yoluyla imgeler buldukları kültürel ve toplumsal bağlama göre değerlendirilecektir. Görsellerin içerisinde barındırdığı yazılı ifadeler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir.

Bu araştırma kapsamında dilin ve sembollerin kullanım anlamlarını inceleyen içerik analizi ve göstergebilim metodları bir araya getirilerek CŞMD'nin Görsel Arşiv Projesinde yer alan görseller cinsiyet, temsil ve güç konuları açısından analiz edilecektir. Görsel arşiv web sitesine yüklenen 786 fotoğraf aşağıdaki tabloda belirtilen 33 koda göre sınıflandırılmıştır. Bu kodları mor rengi, femina simgesi, gökkuşağı bayrağı, trans bayrağı, döviz / lolipop / pankart, döviz / lolipop / pankart (Türkçe olmayan), duvar yazısı, İstanbul Sözleşmesi / 6284, toplu taşıma ve taksi, boş sokak / yol, spor, park, doğa, el ve kol, hayvan, trafik işareti, telefon / bilgisayar, masa / sandalye, ilaç, regl, hastane, fabrika, hapisane, adliye / hukuk, okul, hamam, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, cami, otel, kurdela, polis, grup fotoğrafı, portre oluşturmaktadır.

Döviz / Lolipop / Pankart kodunun yer aldığı toplamda 603 fotoğraf mevcuttur, Görsel arşiv sitesinde yer alan toplamda 786 fotoğraf içeriğinin büyük bir kısmını özellikle yürüyüşlerde ve kamusal alanlarda çekilmiş döviz, pankart ve lolipop fotoğrafları oluşturmaktadır. Döviz, pankart ve lolipop olarak kodlanan fotoğrafların 39 tanesi Türkçe olmayan mesaj ifadelerini barındırmaktadır. İngilizce, Kürtçe, Ermenice ve Arapça ifadelerinin yazılması ile farklı kadın ve LGBTİ+ kimlik gruplarının kesişimsel bir boyuttan şiddetle mücadeleye yönelik mesajları daha geniş bir hedef kitleye iletilmek istenmektedir.

Feminist hareketin simgesel rengi haline gelen mor kod olarak dahil edilmiştir. Mor rengi, Görsel Arşiv Projesi'ne yüklenmiş fotoğrafların 447 tanesinde bulunmaktadır. Görsellerde yer alan kişilerin kıyafetlerinde ve yürüyüşte yer alan döviz, bayrak gibi materyallerde mor renge sıkça rastlanmaktadır. Döviz ve lolipop kartonunda ve pankart, bayrak gibi materyallerin kumaşında mor rengi tercih edilmiştir. Eğer karton renginde mor tercih edilmedi ise kartonda yer alan yazılı ifadeler yazılırken mor renginin

kullanımına sıklıkla yer verilmiştir. Bir döviz örneğinde yalnızca “feministim” ifadesi, başka bir örnekte ise yalnızca “İstanbul Sözleşmesi” ifadesi mor renge yazılmıştır. Yürüyüşe katılan eylemciler kıyafet ve aksesuarlarında mor rengini tercih etmiştir. Ayrıca eylemciler yüzlerine ve vücutlarına femina sembolünü mor boya kullanarak çizmiştir. Yürüyüşe getirilen şemsiye, balon ve ışıklandırma materyallerinde yine mor kullanımı ön plana çıkmıştır. Yürüyüş ve eylemlilik hali dışında proje web sitesine yüklenen mekân ve nesnelere tasvir eden fotoğraflarda da mor renge rastlanmaktadır. Örneğin “Terapi Desteği” isimli fotoğraf serisinde yer alan koltuğun, jinekolog muayene koltuğunun, regl haklarına dikkat çekmek amacıyla eklenen ped kabının renkleri mordur.

Grup fotoğrafı kodunun yer aldığı 195 fotoğraf içeriği bulunmaktadır. Bu fotoğraflarda kadın ve LGBTİ+’ların yürüyüşlerde, kamusal alanlarda bir arada yer aldıkları temsil edilmektedir.

Feminist hareketin simgesi haline gelen femina işaretinin yer aldığı toplamda 123 fotoğraf bulunmaktadır. Femina simgesine yürüyüşlerde kişilerin tuttuğu döviz, pankart, lolipop ve bayrakların üzerinde yer verilmiştir. Corona virüs pandemisi sonrasında maske takma pratiklerinin artmasıyla birlikte yürüyüşe katılan eylemciler maskelerinin üzerine femina simgesi çizmişlerdir. Benzer şekilde yüzlerine femina simgesini çizmiş eylemci fotoğraflarına da yer verilmiştir.

Gökkuşluğu bayrağı kodunu bulduran 76 fotoğraf mevcuttur, bu fotoğraflarda kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mor renklerinin sıralanmasıyla oluşan gökkuşluğu renginin dahil olduğu fotoğraflar kodlanmıştır. Gökkuşluğu rengindeki bayrak, şemsiye, eylemcilerin taktığı peruk, döviz yapılan çizimler, döviz kartonunun rengi ve femina simgesinin rengi bu kod altında yer alan içeriklerin özelliklerini kapsamaktadır.

İstanbul Sözleşmesi / 6284 koduna 75 fotoğraf dahil edilmiştir, 6284 sayılı kanun olan İstanbul Sözleşmesi ifadesinin yer aldığı dövizler, lolipoplar, pankartlar, maskeler ve rozetlerde yer alan yazılı ifadeler aracılığıyla kodlama yapılmıştır.

Pembe, mavi ve beyaz renklerinin sıralanmasıyla oluşan trans bayrağı kodunun yer aldığı 27 fotoğraf bulunmaktadır. Bayrağın kendisinin ve yürüyüşlerde çekilen döviz

fotoğraflarının üzerindeki çizimler bu kod altında bulunan görsellerin özelliklerini oluşturmaktadır.

Tablo 3.1. Kodlar

Kod	Sayı
Döviz / Lolipop / Pankart (Türkçe)	564
Mor Rengi	447
Grup Fotoğrafı	195
Femina Simgesi	123
Gökkuşığı Bayrağı	76
İstanbul Sözleşmesi / 6284	75
El ve Kol (Not Kağıtlı Fotoğraflar)	63
Döviz / Lolipop / Pankart (Türkçe Olmayan)	39
Portre	28
Trans Bayrağı	27
Boş Sokak / Yol	21
Adliye / Hukuk	18
Polis / Barikat	17
Jinekolog / Hastane	12
Toplu Taşıma ve Taksi	11

Masa / Sandalye	11
Telefon / Bilgisayar	9
Park	9
Hayvan (Hayvan, Kulübe, Mama)	7
Doğa / Deniz Kenarı / Kumsal	7
Regl / Ped	5
Hapishane	5
Trafik İşareti	4
Kurdela	4
Fabrika	4
Spor	3
Duvar Yazısı	3
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	2
Otel	1
Okul	1
İlaç	1
Hamam	1
Cami	1

3.1.1. Analiz: Kimliklerin Kesişimselliği Üzerinden Sekiz Fotoğraf Örneği

Çalışmada *Görsel Arşiv Projesinde* yer alan fotoğrafların seçilmesinin nedeni CŞMD'nin çalışmalarında şiddetin görselleştirilmesi konusunda hak temelli ve güçlendirici görseller kullanılması gerektiğine dikkat çekmesidir.

Fotoğraflar CŞMD'nin görsel arşiv web sitesinde sekiz (çocuk, kadın, döviz, nesne-mekân, LGBTİ+, spor, genel ve hayvan) kategori başlıkları oluşturularak yüklenmiştir. Bu başlıkların altında yer alan fotoğraflardan sekiz tanesi seçilerek göstergebilimsel yöntemle görseller, renkler, semboller ve jestler incelenmiştir. Görsellerde yer alan döviz, lolipop ve pankart gibi materyallerin üzerinde yer alan ifadeler ve sloganlar içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Şekil 3.1. Trans Kadınlar Kadındır!

(Kaynak: EMRE ORMAN / csgorselarsiv.org)

“Trans kadınlar kadındır!” isimli fotoğraf görsel arşiv sitesinde en çok indirilen fotoğraflardan biridir. Fotoğraf LGBTİ+ kategorisi altına yüklenmiştir. Görselin altına “Fotoğraf: Emre Orman / 25 Kasım 2018, Taksim” notu ve kadın, trans ve lgbti olmak üzere üç adet etiket eklenmiştir.

Görsel düz anlamda incelendiğinde, fotoğrafta sarı renk kartonun üzerinde “TRANS KADINLAR, KROMOZOMAL BİYOLOJİK TAMAMEN, KADINDIR” ifadesinin mor boya kullanılarak yazılı olduğu dövizi başının üstüne tutan bir kişi yer almaktadır. Dövizin sol alt köşesine ♀ sembolü aynı boya rengi kullanılarak çizilmiştir. Dövizi tutan kişi gri renkte bir hırka giyinmektedir ve saçına mor renkte olan tülde yapılmış bir aksesuar takmaktadır, sol bileğinde boncuk materyalinden yapılmış mavi ve mor renklerinde iki bilezik takmaktadır. Ağzı hafif bir şekilde açıktır ve sağ tarafa doğru bakmaktadır. Dövizi tutan kişinin arka tarafında yeşil ve mavi karton kullanılarak hazırlanmış dövizleri tutan kişiler bulunmaktadır ancak yüzleri gözükmemektedir. Dövizlerden birindeki yazı okunmamaktadır, diğerindeki yazının ise bir kısmı gözükmemektedir. Kişinin sağ ve sol tarafında yuvarlak şeklinde fon rengi mor olan, üzerlerinde “HAYATI İSTİYORUZ” VE “KADINLAR BİRLİKTE GÜÇLÜ” ifadelerinin beyaz renkle yazıldığı iki tane lolipop gözükmemektedir. Arka planda fotoğrafın çekildiği lokasyonda yer alan tarihi binaların dış cephesi gözükmemektedir.

Yan anlamda görsel incelendiğinde, dövizi tutan kişi trans bir kadındır ve başının üzerinde tutmakta olduğu dövizde yazan “trans kadınlar, kromozomal biyolojik tamamen, kadındır” ifadesi trans kadınların toplumda var olduğunu, hak ve söz sahibi olmaları gerekliliğini vurgulayan ve görünürlüklerini savunan bir slogandır. Antik Yunan döneminden itibaren kullanılan ve kadın sembolü olan femina simgesi dövize çizilmiştir. Dövizdeki ifadeler ve sembol feminist hareketin rengi olan mor boyayla çizilmiştir, ayrıca dövizi tutan kişi saçına mor renk bir aksesuar takmıştır. Bu bağlamda doğumda atanmış cinsiyeti kadın olmayan ancak kendini kadın beyan eden kişilerin varlığına ve görünürlüğüne dikkat çekilmiştir, kadın ve LGBTİ+’ların birlikteliğine vurgu yapılmıştır.

Dövizi tutan kişinin kartonu başını üstüne doğru yüksekte tutması, kamusal alanda hak mücadelesini dile getirme çabası olarak yorumlanabilir. Ağzının hafif açık bir şekilde durması, slogan söylediğini ve sesini duyurmak istediğini göstermektedir. Sol ve sağ

tafıta yer alan lolipop kartonlarının rengi feminist hareketin rengi olan mor olarak tercih edilmiştir. Üzerlerinde yazan ifadeler kadınların yaşam haklarının savunulması gerektiğini vurgulamaktadır ve kadın cinayetlerine gönderme yapmaktadır. Ayrıca kadınların bir arada olmasının onları güçlendirdiği ve dayanışma içerisinde bir arada olduklarını göstermektedir.

Arka planda yeşil dövizin üzerindeki ifadeler tam olarak gözükmemekle birlikte Hande Kader yazısı okunmaktadır, Hande Kader, LGBTİ+ hakları savunucusu trans bir kadındır ve nefret cinyeti sonucunda yaşamını yitirmiştir (Arslan, 2016). Görsele düşülen not aracılığıyla fotoğrafın 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında Taksim’de yapılan eylemde çekildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 3.2. Kadınlar Birlikte Güçlü Eylem

(Kaynak: *Sendika.org Arşivi / csgorselarsiv.org*)

“Kadınlar Birlikte Güçlü Eylem” isimli fotoğraf kadın kategorisi altında yüklenmiştir ve fotoğrafa beş adet etiket eklenmiştir. Bunlar 8 Mart, kadın, taksim, feminist ve feminist gece yürüyüşüdür. Görsel düz anlam açısından incelendiğinde, fotoğrafta kadınların akşam saatlerinde oluşturduğu bir topluluk vardır. Kadınların tuttuğu ve üç parça halinde olan dövizde “BİRLİKTE GÜÇLÜ ♀” ifadesi ve sembolü bulunmaktadır. Dövizdeki

harfler ve sembol mor renk kullanılarak ışıklandırılmıştır. Dövizin ışıklandırması kadınları yüzlerine ve saçlarına yansımaktadır. Femina sembolünün içerisinde yumruk işareti yapan el figürü yerleştirilmiştir. Kalabalıkta yer alan kadınların turuncu, yeşil, sarı ve pembe kartonlardan hazırladıkları dövizler gözükmemektedir ancak dövizlerde yazan ifadeler net bir şekilde okunmamaktadır. Topluluk içerisinde gökkuşağı bayrağı ve mor kumaş üzerinde gökkuşağı renklerinde femina sembolünün olduğu bayrakları tutan kişiler bulunmaktadır. Topluluk İstiklal Caddesi üzerinde bulunan Galatasaray Meydanı konumunda yer almaktadır. İstiklal Caddesi üzerinde bulunan ışıklandırmalar ve sokak lambaları gözükmemektedir. Caddenin iki yanında bulunan binalar kadrajda gözükmemektedir. Görsel yan anlam açısından incelendiğinde, kullanılan etiketler aracılığıyla fotoğrafın 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşünde çekildiği anlaşılmaktadır. Akşam saatlerinde kadınların birlikteliği ve bu birlikteliğin onları güçlendirdiği dövizde yazılı olarak ifade edilmiştir. Dövizde yer alan yazılı ifadeler mor renkle ışıklandırılmıştır. Doğada az bulunan bir renk olarak mor, ender bulunduğu dolayısıyla iktidarı, asaleti, depresyonu ve şiddeti simgelemektedir. Ayrıca mavi ve kırmızı renginin karışımıyla elde edilen mor rengi, kırmızıya yakınlığıyla daha sıcak / iyimser; maviye yakınlığıyla ise daha soğuk / karamsar bir etki uyandırabilmektedir (Koloğlu, 2013, s.20). Latince *viola* kelimesinden türeyen İngilizce'deki *violence* kelimesi şiddet anlamına gelmektedir, şiddete maruz kalan kişilerin teninde oluşan morluklar da şiddetin göstergesidir (Ayhan & Birol, 2017, s.250). Kadın dayanışması ve hakları için mücadelede sıklıkla tercih edilen mor rengi, feminist harekette bir sembol haline gelmiştir.

Yine mor renkle ışıklandırılmış femina simgesinin içerisinde yer alan yükselen ve sıkılmış olan yumruk sembolü dayanışmayı, birlikteliği ve direnmeyi sembolize etmektedir. Işılandırılmış dövizin arka tarafında yer alan kalabalığın gökkuşağı bayraklarını tuttıkları görülmektedir. Döviz içeriğinde yer alan birliktelik teması kapsamında değerlendirildiğinde, LGBTİ+'lar ve kadınların ataerkil düzene karşı bir aradalığını vurgulamaktadır.

Kamusal alan olarak Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi Türkiye toplumsal hareketlerinin ana merkezini simgelemektedir. Modern Cumhuriyet döneminden günümüze siyasi protestolar ve toplumsal hareketlerin mekansal temsilini sembolize

etmektedir. Kamusal alanda farklı söylemlerin ve grupların çatışma merkezi olma özelliğine sahiptir (Yıldırım, 2014). Taksim kentin geçmişine dair sosyal ve kültürel izleri barındırmasıyla toplumsal hafızanın inşası aşamasında önemli bir role sahiptir (Acarlı, 2017). Fotoğrafta gösterilmekte olan yürüyüşün toplumsal hareketler açısından stratejik öneme sahip olan ve İstanbul'un merkezinde kozmopolit bir bölge olarak Taksim'de yapılıyor olması farklı grupların sesini bir arada duyurduklarını simgelemektedir.

Şekil 3.3. Cinsel Şiddet Senin Küfürlerinle Başlıyor

(Kaynak: Şehlem Kaçar / csgorselarsiv.org)

“Cinsel Şiddet Senin Küfürlerinle Başlıyor” isimli fotoğraf spor kategori başlığı altında yüklenmiştir. Fotoğrafa cinsel şiddet, küfür, futbol, dil ve 8 mart olmak üzere beş adet etiket eklenmiştir. Görsel düz anlamda incelendiğinde, lacivert renkli bir kartonu ojeli tırnakları olan bir el tutmaktadır. Kartonun üzerinde “CİNSEL ŞİDDET SENİN KÜFÜRLERİNLE BAŞLIYOR” ifadesi beyaz renkle yazılmıştır ve küfürlerinde kelimesinin altına ve üzerine kırmızı iki çizgi eklenmiştir. Dövizi tutan kişinin yalnızca

eli gözükmektedir ve tutuş açısına göre dövizi gözükmesi için havaya kaldırmaktadır. Bileğinde bilezik ve parmaklarında yüzük aksesuarları takmaktadır. Fotoğraf akşam saatlerinde çekilmiştir. Arka planda sarı, turuncu ve mor renklerinde kartonlar gözükmektedir ancak üzerlerindeki yazılar okunmamaktadır.

Görsel yan anlam düzeyinde incelendiğinde, döviz üzerinde yer alan mesaj cinsel şiddetin kültürel olarak yaygın olan cinsiyetçi dil ile olan ilişkisine dikkat çekmektedir. Cinsiyete ve cinselliğe dayalı kalıpyargı ve önyargıları barındıran dilin, şiddetin oluşumundaki rolünü vurgulamaktadır. Dil kullanımının kişilerin ve toplumların cinsel şiddete yönelik tutumlarının teşvik edilmesine neden olabileceğinin mesajı verilmektedir. Sembolik şiddet türlerinden biri olan cinsiyetçi dil kullanımının psikolojik şiddete neden olduğu bununla da beraber cinsel ve fiziksel şiddetin önünü açtığı belirtilmektedir. Fotoğrafa eklenen futbol etiketiyle birlikte futbol maçı sırasında tribünlerde hakaret etmek ve aşağılamak amacıyla sıklıkla cinsiyetçi küfürlerin kullanıldığına ve bunun normalleştirildiğine dikkat çekilmiştir. Kadın ve LGBTİ+ların cinsellik bağlamında metalaştırıldığı ve cinsiyetçi küfürler aracılığıyla şiddete maruz kaldığının mesajını içermektedir. Ayrıca, feminist hareket şiddetle mücadelede ederken kullanılan dile önem vermiştir, özellikle 1989 yılında oluşturulan Mor İğne Kampanyası aracılığıyla anlatıların sorunsallığı ön plana çıkarılmıştır ve mücadele pratiklerinde kavramsal çerçeve oluşturma gayreti gösterilmiştir (Balsoy, 2021, s.50).

Şekil 3.4. Bir Kişi Daha Eksilmeyeceğiz- Hayvanlar Kişidir!

(Kaynak: Özge Özgüner / csgorselarsiv.org)

“Bir Kişi Daha Eksilmeyeceğiz- Hayvanlar Kişidir!” isimli fotoğraf, hayvan kategorisi altında eklenmiştir. Görsel “Fotoğraf: Özge Özgüner / 25 Kasım 2018” notu eklenmiştir ve hayvan, 25 Kasım, mama, kadın, kedi, köpek olmak üzere altı etiket eklenmiştir. Görsel düz anlamda incelendiğinde, gri renkte kaldırım taşı olabilecek zemin üzerine kedi veya köpek maması konulmuştur. Mamanın sağ tarafında ise mor renkli yuvarlak kartonun üzerine beyaz renkle “BİR KİŞİ DAHA eksilmeyeceğiz” ifadesinin yazılı olduğu tahta çubuklu lolipop materyali bulunmaktadır.

Görsel yan anlamda incelendiğinde, hayvanların yaşama hakkının savunulduğu aktarılmaktadır. Fotoğrafa eklenen 25 Kasım etiketiyle birlikte, kadına yönelik şiddetle mücadelede, hayvanların maruz kaldığı şiddete dikkat çekilmiştir. Ayrıca “Hayvanlar kişidir!” fotoğraf isimlendirmesi yapılarak ve mamanın yanına feminist harekette sıklıkla kullanılan sloganın yazdığı mor kartonlu lolipop, hayvanların hak sahibi olduğuna işaret etmektedir. Hayvan hakları ve insan haklarına yönelik kapsayıcı bir mesaj iletilmektedir, hayvanların insanlar tarafından kişi olarak tanınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Hayvana yönelik şiddete sessiz kalınmayacağı ve bunun için mücadele edileceği mesajını vermektedir. Kaldırımın üzerinde yer alan kedi veya köpek maması hayvanların beslenme ve bakım gibi temel haklara sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Mamanın fotoğrafa eklenen etiketler aracılığıyla kedi ve köpekler için olduğu anlaşılmaktadır. Hayvan hakları ve feminist hareketin odak noktaları farklı olsa da iki hareket de ortak temalar etrafında kesişebilmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kişiler üzerinde oluşturduğu tahakküm ve eşitsizlik pratiklerinin benzerini hayvanlar üzerindeki insan tahakkümü oluşturmaktadır.

Şekil 3.5. Sapık Değil Fail

(Kaynak: *Hale Güzin Kızılaslan / csgorselarsiv.org*)

“Sapık Değil Fail” isimli fotoğraf genel kategori başlığı altında yüklenmiştir. Fotoğrafa sapık, fail, cinsel şiddet, döviz, dil ve kavram olmak üzere altı etiket eklenmiştir. Görsel düz anlam boyutunda incelendiğinde yuvarlak yeşil renk kartonun üzerine “SAPIK DEĞİL FAİL” ifadesi siyah ve beyaz renk kullanılarak yazılmıştır. Fail ifadesinin sol ve

sağ kenarında üç adet çizgiler bulunmaktadır. Lolipop materyalinin tahta çubuğu gözükmemektedir. Fotoğraf dış mekânda çekilmiştir ve lolipopa netlik verilmiştir. Arkadaki objeler flu olduğu için belirsizdir.

Görsel yan anlam boyutunda incelendiğinde, fotoğrafın odak noktasını lolipop oluşturmaktadır. Arkadaki nesnelerin bulanık olması lolipopa ve üzerindeki metne izleyicinin dikkatini yönlendirmektedir. Bu şekilde, lolipopta yer alan ifadelerin ana mesajının iletilmesine olanak sağlanmıştır. Fail kelimesinin sağ ve sol etrafında yer alan çizgiler kelimenin vurgulanmasına olanak sağlamıştır. Toplumsal cinsiyeti dayalı şiddeti uygulayan kişilere yönelik kullanılan sapık, hasta, manyak gibi sıfatların bir savunma olarak şiddeti meşrulaştırma ve hafifletme aracı olarak kullanılması eleştirilmektedir. Lolipopta yer alan ifade söz konusu şiddetin bir suç olduğunun altı çizilmektedir ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin normalleştiren toplumsal algı ile mücadele edilmesi gerektiği mesajını vermektedir.

Şekil 3.6. Destek Çemberi

(Kaynak: Serra Akcan / csgorselarsiv.org)

“Destek Çemberi” isimli fotoğraf mekân / nesne kategorisine eklenmiştir. Destek sistemi, başvuru, destek, dayanışma, yardım, öz yardım, destek çemberi, grup terapisi olmak üzere sekiz etiket eklenmiştir. Görsel düz anlamda incelendiğinde, bir odada yuvarlak düzen şeklinde yerleştirilmiş sandalyelerde iki kişinin yan yana oturduğu gösterilmektedir. İki kişi yüzleri birbirine dönük şekilde oturmaktadır ve karşılarında odanın penceresi yer almaktadır. Pencereden gün ışığı odaya yansımaktadır. Sandalyelerin arkasında iki adet salon bitkisi bulunmaktadır. Kişilerden biri kırmızı kazak ve siyah tayt, diğeri ise siyah kazak ve kot pantolon giymektedir.

Görsel yan anlamda incelendiğinde, sandalyelerin çember oluşturacak şekilde dizilmesi yatay bir hiyerarşinin olduğunu ve grup içi bağlılığı, bir aradılığı temsil etmektedir. Ayrıca sandalyelerin yuvarlak düzen içinde yerleştirilmiş olmasıyla fotoğrafın “Destek Çemberi” olarak adlandırılması birlikte ele alındığında, mekânın grup terapisi için kullanıldığı söylenebilir. Çemberde iki kişi birbirlerine dönük şekilde oturmaktadır, birbirleriyle iletişim ve etkileşim halinde oldukları yansıtılmaktadır. Bu da onların çember içerisinde birbirleriyle dayanışma halinde olduklarını ve empati ortamı içerisinde olduklarını göstermektedir. İki kişinin birlikte oturuyor olması, birbirlerine ruhsal destek sağlamak için bir araya geldikleri şeklinde yorumlanabilir. Mekânda pencereden giren gün ışığı, psikolojik olarak rahatlama ve şifalanma ile ilişkilendirilebilir. Pencerenin iki kenarında yer alan salon bitkileri mekânda doğal bir atmosfer oluşturmaktadır. Türkiye’de feminist hareket özellikle 1980’lerden itibaren bilinç yükseltme grupları aracılığıyla psikoterapi yöntemlerinden ilham alarak kadınların deneyimlerini paylaşmaları için alanlar kurmuştur (Düzkan, 2021; İnce, 2014). Günümüzde de pek çok sivil toplum kuruluşunun çeşitli konularda kişilere sağladığı destek grupları ve telefon hatları bulunmaktadır.

Şekil 3.7. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!

(Kaynak: Dilara Açıkgöz / csgorselarsiv.org)

“İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!” isimli fotoğraf pankart / döviz kategorisine eklenmiştir. Fotoğrafa istanbul sözleşmesi ve 6284 etiketleri eklenmiştir. Görsel düz anlamda incelendiğinde, gündüz saatlerinde sokakta bir araya gelen bir topluluk yer almaktadır. Kalabalığın içerisinde yer alan bir kişi kadrajda ön plana çıkarılmıştır, bu kişi cep telefonuna bakmaktadır. Bir elinde yuvarlak ve beyaz renkli kartonu tutmaktadır ve karton yüzünü kapatmaktadır. Koluna sıkıştırdığı mor renkli, üzerinde yeşil femina sembolünün basılı olduğu bir bayrak durmaktadır. Kartonun üzerinde sol omuzu üzerinden bakan bir kişinin illüstrasyon çizimi bulunmaktadır. Kişinin kıyafetinin üzerinde eğimli açılarla “İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YAŞATIR” ifadesi yazılıdır. İllüstrasyonun sağ ve sol tarafında iki adet yuvarlak sticker (etiket) yapıştırılmıştır. Sol tarafta yer alan etiketin üzerinde “KADIN CİNAYETLERİNİ DURDURACAĞIZ” ifadesi yazmaktadır ve üzerinde siyah beyaz renklerinde on beş kişinin portresi bulunmaktadır. Kırmızı, mor ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Sağ tarafta yer alan etikette ise “Kadınların Can Simidi 6284” ifadesi yer almaktadır. Etiket dış çerçevesi simit

olarak çizilmiştir. Bu etikette de kırmızı, mor ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Kadrajın netliği lolipopu tutan kişinin üzerindedir. Arka tarafta ise kalabalık yer almaktadır, kalabalıkta maske takan kişiler ve kartonlar gözükmemektedir. Kartonlardan biri mor rengindedir ve üzerinde sözleşmenin uygulanmasına dair sarı ve beyaz renklerinde mesaj yazmaktadır.

Görsel yan anlamda incelendiğinde, Türkiye'nin 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesinin ardından sözleşmenin önemini vurgulandığı ve tekrar yürürlüğe girmesi için organize edilen bir eylemi temsil etmektedir. Fotoğrafta ön planda yer alan kişinin elinde tuttuğu lolipop ve bayrak materyalleri protestoya katılan bireylerin sembollerini yansıtmaktadır. Sözleşmeden çekilme kararının açıklanmasının ardından kadınlar ve LGBTİ+ örgütleri çeşitli şehirlerde protesto eylemleri organize etmiştir (Özdemir Taştan ve diğerleri, 2022, s.6). Görselde yer alan ifadelerle sözleşmeye doğrudan referans verilmiştir, etiketlerde yer alan ifadelerle kadın cinayetlerine dikkat çekilerek, kadınların yaşama haklarının korunması gerektiğine vurgu yapılmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin kadın hakları açısından önemi net bir şekilde ifade edilmiştir.

Can simidi suda boğulmayı önlemek ve yüzerliliği sağlamak amacıyla tasarlanmış bir düzendir. Lolipopta yer alan etiketlerden birinin can simidi çerçevesi kullanılarak oluşturulması 6284 sayılı kanunun kadınlar açısından hayati bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Kartonlardaki ve bayraktaki renk seçimi de sembolik bir anlam taşımaktadır. Mor rengi feminist hareketin sembolik rengini yansıtmaktadır. Ek olarak bayrakta yer alan femina sembolü de feminist hareketin simgelerinden biridir.

Lolipop materyalinin kişinin yüzünü kapatması, kartonda yazan ifadelerin ön plana çıkarılmasına neden olmuştur. Ayrıca, kişinin cep telefonuna bakıyor oluşu, mücadelenin ve verilmek istenen mesajın dijital ortamda da yaygınlaştırılma çabası olarak yorumlanabilir. Arka tarafta yer alan kalabalık toplumsal hareketi yansıtmaktadır. Ayrıca, kalabalıkta yer alan kişilerden birinin de yukarı kaldırdığı bir cep telefonu gözükmemektedir. Eylem sırasında cep telefonuyla kayıt almak istemesi ve çekilen görsellerin dijital platformlarda yaygınlaştırma çabası olarak yorumlanabilir. Açık alanda maske takmakta olan kişiler, Covid-19 pandemisi sırasında alınan önlemleri simgelemektedir. Pandemi

gibi kamu sağlığını etkileyen durumlar karşısında bile bu tür mücadele pratiklerinin devam ettiğinin ve etmesi gerektiğinin mesajını iletmektedir.

şekil 3.8. Çocuk Anlatır Sen Dinle İstismarı Önle

(Kaynak: Serra Akcan / csgorselarsiv.org)

“Çocuk Anlatır Sen Dinle İstismarı Önle” isimli fotoğraf çocuk kategorisi altına yüklenmiştir. Fotoğrafa pankart, döviz, mücadele, çocuk hakları, istismar, cinsel istismar, çocuk istismarı olmak üzere yedi tane etiket eklenmiştir. Fotoğrafın altına ayrıca “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü- Cinsel İstismar” açıklaması eklenmiştir. Görsel düz anlamda incelendiğinde, açık pembe renkli kartonu iki eliyle tutan bir kişi gözükmemektedir. Kartonun üzerinde “ÇOCUK ANLATIR SEN DİNLE İSTİSMARI ÖNLE!” ifadesi siyah, turkuaz ve kırmızı renkleri kullanılarak dijital olarak yazılmıştır. Turkuaz rengiyle yazılan çocuk kelimesi sarı renkte konuşma balonunun içine yerleştirilmiştir. Fotoğraf hava karardıktan sonra çekilmiştir. Kadrajda kartonu tutan kişinin arkasında bulanık gözükken bir kalabalık yer almaktadır. Kalabalıkta

yer alan bir kişi cep telefonuyla mor renkleri kullanılarak tül ve yazıdan oluşan ışıklandırılmış kartonun fotoğrafını çekmektedir.

Görsel yan anlamda analiz edildiğinde, fotoğrafın 25 Kasım Kadına Yönelik şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında düzenlenen sokak eyleminde çekildiği anlaşılmaktadır. Eyleme döviz materyalini hazırlayarak giden kişi çocuk istismarına yönelik mesajını iletmektedir. Dövizde çocuk kelimesi konuşma balonun içine yerleştirilmiştir, sarı ve turkuaz renklerinin kullanılması ile dikkat çekici bir etki oluşturulmuştur. Fotoğraftaki konuşma balonu çocukların sesini temsil etmektedir ve çocukların ifade özgürlüğü hakkının olduğu vurgulanmaktadır. Dövizde yer alan ifade aracılığıyla çocukların yaşadığı istismara yönelik mücadele için toplumsal bir çağrı yapılmaktadır. Dövizi tutan kişinin arkasında yer alan kalabalık ise bir aradalığı ve mücadele pratiklerine katılımı temsil etmektedir. Kalabalıkta cep telefonuyla fotoğraf çeken kişi ise mücadelenin ve mesajın dijital platformlarda arttırılmasını simgelemektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada iki aşamalı yöntemsel yaklaşım kapsamında, Görsel Arşiv Projesi'ne eklenen görseller ile haritalandırma çalışmasına dahil edilen STK'ların 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'n konu edinen sosyal medya paylaşımlarındaki görseller ele alınmıştır. Görsel Arşiv Projesi'nde yalnızca fotoğraf içerikleri yer almaktadır ve bu fotoğraflar sekiz kategori altında yüklenmiştir. Bu kategorilerin ortak özelliklerini Şiddet retmemeleri, hak temelli, keşişimsel ve kapsayıcı olmaları oluşturmaktadır. Arşivde yer alan fotoğraflara isimlendirmeler yapılmıştır ve etiket kullanımına yer verilmiştir. Instagram üzerinden paylaşımlar yapan STK'lar gönderi görsellerinde video, fotoğraf ve infografik içeriklerine de yer vermiştir. Sosyal medya gönderilerinde metin içerikli fotoğraflar da sıklıkla paylaşılmıştır. STK'lar metin içerikli fotoğraf paylaşımlarında toplumsal cinsiyet temelli Şiddetle mücadeleye yönelik mesajlarını iletmişlerdir. Görsel arşivde ise not kağıdına yazılmış metinlerin fotoğrafı eklenmiştir. STK'lar paylaşımlarında düzenledikleri ve katıldıkları etkinliklerden görsellere ve duyuru içeriklerine yer verirken Görsel Arşiv Projesi'nde Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin etkinliklerinden fotoğraflara yer verilmemiştir. Görsel Arşiv Projesi'nde yer alan fotoğraflar kadın ve LGBTİ+'lara yönelik içerikler barındırmasının yanında ocuk ve hayvan haklarına vurgu da yapmaktadır. Kimliklerin keşişimselliği ve insan dışında canlı odaklı yaklaşımın bulunması feminist hareketin keşişimsel ve kapsayıcı dönüşümünün görsel halini sunmaktadır. Ayrıca görseller, Şiddetle mücadelede kullanılacak dilin önemine de dikkat çekmektedir. 1980'li yıllarda oluşturulan Cinsel Tacize Hayır, Mor İğne Kampanyasında feminist hareketin Şiddetle mücadele ederken kullanılan dili mesele edinmesi ve sorunlu dili değiştirme çabasında olduğu gibi Görsel Arşiv Projesi de kullanılan görsel dili dönüştürmek için çaba sarf etmiştir. Ek olarak, arşivdeki fotoğraf içeriklerinde faili ve Şiddetin meknı olabilecek ev iini tasvir eden görsel bir içeriğe rastlanılmamıştır. Bu imgelere arşivde yer verilmemesi, kalıp yargıları yeniden üretmeyen, olayı görsel olarak tasvir etmeyen ve Şiddete yönelik çağrışım yapmayan bir görsel arşiv havuzu oluşturma çabasının sonucu olabilir.

Görsel arşivde ve STK'ların sosyal medya paylaşımlarında etiketler (hashtag) kullanımına sıkça yer verilmiştir. Görsel arşivdeki içeriklerde ek olarak yüklenen fotoğraflar isimlendirilmiştir. STK paylaşımlarındaysa, Instagram platformunun özelliklerinden biri olan görsellere yazılı açıklamalar eklenmiştir.

Haritalandırma çalışmasında yer alan STK'ların sosyal medya görselleri ile Görsel Arşiv Projesi'nde yer alan görseller ortak temalar etrafında birleşmektedir. Bunlardan ilki her ikisinde de yer alan görsellerde yürüyüşlerde ve çeşitli kamusal alanlarda çekilmiş bayrak, döviz, pankart ve lolipop materyallerine yer verilmiştir. Bu materyallerin üzerlerinde yazan mesaj ve sloganlar okunabilmektedir. Büyük bir çoğunluğu Türkçe olmakla birlikte İngilizce, Arapça ve Ermenice metinlerin yer aldığı döviz materyalleri de bulunmaktadır. Ayrıca bu materyallerin üzerinde feminist hareketin simgeleri olan femina sembolüne ve mor rengine ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Türkiye'deki üniversitelerin kadın araştırma merkezleri üzerine yapılan araştırmada, merkezlerin web siteleri ve logolarında en çok kullandıkları renk olarak mor baskın çıkmıştır (Ertan & Yol & Savaş, 2019, s.9). Görsel semboller verilmek istenen mesajı iletmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Reklamlarda, logolarda, dijital mecralarda pek çok görsel sembol kullanılmaktadır ve kullanıldıkları kültürel ve siyasal bağlama göre iletişimdeki anlamı değerlendirilmelidir. Femina sembolüne ise feminist hareket içerisinde sıkça yer verilmektedir. Latince kökenli olan femina kelimesi ise ikili cinsiyet sistemi içerisinde kadın anlamına gelmektedir. "♀" sembolüyle temsil edilmektedir. Bir diğer ortak temayı ise 8 Mart, 25 Kasım, Onur Yürüyüşü gibi etkinliklerden eylemcilerin görsellerine yer verilmesi oluşturmaktadır. Şiddetle mücadele pratiklerini kadın ve LGBTİ+'ların bir araya gelerek devam ettirdiği dayanışma mesajı verilmektedir. İki çalışmada da yer alan görsellerin ortak olduğu bir diğer temayı ise şiddetle mücadelede destek alınabilecek telefon hatları ve kuruluşlar hakkında bilgilendirici içerikler barındırıyor oluşlarıdır. Haritalandırma çalışmasında yer alan bilgilendirici görsellerin bir diğer özelliği ise kadın cinayet verilerinin görselleştirilmesiyle oluşturulan içeriklerdir. Özellikle 25 Kasım 2023 tarihine kadar son bir yılda yaşanan şiddet ve cinayet verileri infografikler aracılığıyla görselleştirilmiştir. Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü özelinde yapılan sosyal medya paylaşımlarından bir kısmında ise 25 Kasım gününün tarihsel hikayesini görselleştirmiştir.

Bununla birlikte iki çalışmada yer alan görseller nafaka hakkı, İstanbul Sözleşmesi'nin önemi, Filistin'le dayanışma, kadın, çocuk ve LGTBİ+ temalarını konu edinmektedir ve kimliklerin kesişimselliğine vurgu yapılmıştır. Bunlarla birlikte haritalandırma çalışmasında yer alan STK'ların sosyal medya paylaşımlarında Şubat 2023 tarihinde Maraş merkezli depremlerde yaşanan yıkıma yönelik politikaların eleştirilerine de yer verilmiştir.

Haritalandırma çalışmasına dahil edilen kuruluşların görsel içeriklerin vurgulandığı bir platform olan Instagram hesaplarında kendi etkinliklerinin duyurularını paylaştıkları ve yürüyüşe kitlesel çağrılarda buldukları görülmüştür. Görsel dile baktığımızda ise bu etkinlik ve duyuruları konu edinen fotoğraf, video ve infografik içerikler paylaşılmıştır. Söz konusu görsellerin içerisinde yazılı ifadelere, mor rengine, femina simgesine sıklıkça yer verilirken, döviz ve pankart materyallerinin imgeleri bulunmaktadır. Ayrıca, deprem bölgesine yönelik yapılan çalışmalarla ilgili duyuları konu edinen paylaşımlara yer verilmiştir.

1987 yılında feministler tarafından başlatılan Dayığa Karşı Dayanışma Kampanyasının somut bir çıktısı olarak şiddet gören kişilerin destek alabilecekleri telefon hatları hayata geçirmiş ve sonrasında Mor Çatı Vakfı'nın temelleri atılmıştır. Fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik, flört ve dijital şiddetten hayatta kalan kişilerin farkındalığını artırmaya, onları şiddet türleri ve destek hatları hakkında bilgilendirmeye yönelik görsel içerikler paylaşılmıştır. Şiddet sonrası hayatta kalan kişilerle çalışılırken nelere dikkat edilmesi gerektiğine dair bilgi paylaşımları yapılmıştır. Bu görsellerde destek mekanizmalarının ulaşılabilir olmasına vurgu yapılırken, mücadele pratiklerinde feministlerin bir araya gelmesi için çağrı yapılmaktadır.

Analiz edilen Görsel Arşiv Projesi'ndeki fotoğraflardan ve STK'ların Instagram hesaplarından yaptıkları paylaşımlardan yola çıkıldığında, feminist hareketin kadına yönelik şiddetle mücadele pratiklerinde tercih ettiği ve kullandığı görsel dilin içe dönük olduğu söylenebilir. Hareket içerisinde yer alan, tarihini bilen ve/veya feminizmi takip eden bireylerin aşına olduğu bir görsel dil tercih edilmektedir. Bunun sonucunda kullanılan dil aracılığıyla ulaşılan kişilerin kendisini feminist hareketin bir parçası olarak gören bireyler olduğu söylenebilir. Örneğin İstanbul Sözleşmesini, mor renginin ve

femina sembolünün hareketin simgesi olduğunu bilen kişilere hitap eden görsel bir dil kullanılmıştır. Ancak, özellikle 8 Mart ve 25 Kasım yürüyüşlerinin sokak gibi kamusal alanlarda yapılması ve yürüyüşlerde çekilen görsellerin sosyal medya platformlarında yaygınlaştırılması, iletmek istenen mesajların hareket alanı dışına çıkartma çabası olarak yorumlanabilir. Öznelerin hazırladıkları döviz, pankart ve lolipop gibi materyaller üzerinden iletmek istedikleri mesajların kamusal alanlarda ve görsel dünyada yer alması bu dilin yaygınlaştırılmasının önünü açmaktadır.

Toplumsal cinsiyet alanında yapılacak olan çalışmalarda kullanılan dil kadar tercih edilen görsel materyaller de önemlidir. Toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılar, önyargılar ve ayrımcılık sosyal medyada yer alan görsel içerikler aracılığıyla yeniden üretilebilmektedir. Kamusal alanın iletişim aracı olarak medya, eril bir bakış açısıyla, kadın imgesini cinsellik ve bedenselliğe dair vurgulamalar yaparak sunmakta; patriarkal, cinsiyetçi ve hegemonik sistemlerin toplumda yeniden üretilmesine ve normalleştirilmesine katkı sağlamaktadır (Sallan Gül ve Altındal, 2015, s.171). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele etmeyi amaçlayan STK'lar, medyada temsil normları üzerine çalışmalar yürütmeli ve temsilde eşitliği mücadele pratiklerinin odak noktası haline getirmelidir. Yapılacak çalışmalarda toplumsal cinsiyet rollerini ve şiddeti yeniden üretmeyen, hakları güçlendirici mesajlara uygun görsellere yer verilmelidir. CŞMD'nin Görsel Arşiv Projesi'nden yola çıkıldığında, görsel dilin feminist hareketin gündeminde olduğu ve dönüştürücü bir yaklaşımı olduğu söylenebilir.

Bu araştırma her ne kadar çerçevede görülenler üzerinden bir analizle sınırlandırılmış olsa da temsil biçimlerinde çerçevenin dışında kalanlar / bırakılanlar da toplumsal gerçekliklere ve algılara yönelik pek çok mesaj barındırır (Foucault, 2013). Ek olarak, bu araştırma kapsamında haritalandırma çalışmasına dahil edilen kuruluşlarla mülakat yapılmamıştır. İleriki dönemlerde kuruluşlarla görüşmeler yapılabilir ve iletişim çalışmalarını nasıl bir politika doğrultusunda yürüttükleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acarlı, B. (2017). Geçmişten günümüze Taksim Meydanı'nın İstanbul Kent Kimliği Üzerine Etkisinin İrdelenmesi (Yüksek Lisans Tezi).
- Arslan, R. (2016). Hande Kader Cinayeti: Kimse Sesimizi Duymuyor. BBC News Türkçe. Erişim linki <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37141548>
- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum ve Demokrasi. Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences, 15(2), 357–374.
- Ayhan, A., & Birol, M. (2017). Düşüncelerin Dışavurumu Olarak Moda Dünyası: İletişimsel Kodlara Yansıyan Örnekler Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz. Intermedia International E-Journal, 3(4), 242.
- Balsoy, G. (2021). Dayağa Karşı Dayanışma ve Mor İğne Kampanyalarında “Şiddet” ve “Cinsel Taciz”in Kavramsallaştırılması. Reflektif Journal of Social Sciences, 2(1), 49-60. <https://doi.org/10.47613/reflektif.2021.14>
- Barthes, R. (2016). Camera Lucida : Fotoğraf Üzerine Düşünceler (R. Akçakaya (Ed.); 7. baskı). Altıkkırbeş Yayın.
- Belge, B. (2013a). MEDİZ'in “Medyada Cinsiyetçiliğe Son!” Kitabı Çıktı. Bianet Bağımsız İletişim Ağı. Erişim adresi <https://bianet.org/yazi/mediz-in-medyada-cinsiyetcilige-son-kitabi-cikti-109733>
- Berger, J. (2017). Görme Biçimleri (Y. Salman, Trans., M. G. Sökmen, Ed.). Metis Yayınları.
- Biz Kimiz?. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022, 11 Şubat). <https://cinsel-siddetlemucadele.org/biz-kimiz/>
- Biz Kimiz?. Kadının İnsan Hakları Derneği. (2023, 22 Eylül). <https://kadin-ininsanhaklari.org/biz-kimiz/>
- Boesen, J. K., & Martin, T. (2007). (publication). (M. Holm, Ed.) Applying a Rights-based Approach an Inspirational Guide for Civil Society. Erişim adresi

<https://www.humanrights.dk/files/media/migrated/applying-a-rights-based-approach-2007-an-inspirational-guide-for-civil-society.pdf>

Bora, A. (2020). Feminizmin “Dalgalar”ı. F. Saygılıgil & N. Berber (Ed.), Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cilt 10 / Feminizm içinde (ss. 506–511). İstanbul: İletişim.

Butler, J. (2020). Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi. Metis Yayınları.

Candemir, D. M. (2020). 2000’lerde Feminizm: Türkiye’de Feminist Hareketler ve Dijital Aktivizm. F. Saygılıgil & N. Berber (Ed.), Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cilt 10 / Feminizm içinde (ss. 158–183). İstanbul: İletişim.

Change.org. (2022). İklim için Kampanyacılık Rehberi Etkili Kampanyalar için İpuçları. İstanbul. Erişim adresi <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2022-04/kampanyacilik-rehber-changeorg-1.df>

Cinsel İstismar Yazı Dizisi. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022, 28 Ocak). <https://cinselsiddetlemucadele.org/cinsel-istismar-yazi-dizisi/>

Cinsel Şiddetle Mücadele için 10 Madde Kartları. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2023, 14 Eylül). <https://cinselsiddetlemucadele.org/gorsel-uretimler/10-madde-kartlari/>

Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’nın İsmi Değişti. (2018, 4 Ağustos). Bağımsız İletişim Ağı. Erişim adresi <https://bianet.org/haber/calisma-sosyal-hizmetler-ve-aile-bakanligi-nin-ismi-degisti-199722>

Dayanışma Merkezi. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (t.y.). <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/dayanisma-merkezi/>

Demirel, N. S. (2023). Bir Üniversitede Daha “Kadın Araştırmaları Merkezi”, “Kadın ve Aile Araştırmaları Merkezi” Oldu. Günlük Evrensel. Erişim adresi <https://www.evrensel.net/haber/492773/bir-universitede-daha-kadin-arastirmalari-merkezi-kadin-ve-aile-arastirmalari-merkezi-oldu>

- Dernekler Kanunu. (2004). T.C. Resmi Gazete (25649, 23 Kasım 2004). Erişim adresi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5253&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Dönüştürme ve Önleme Programı. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2024, 27 Mayıs).
<https://cinselsiddetlemucadele.org/donusturme-ve-onleme-programi/>
- Dursun, Ç. (2010). Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 2(1), 19–32. https://doi.org/10.1501/fe0001_0000000020
- Düzkan, A. (2021, 5 Ocak). Feminizm. *Feminist Bellek*. Erişim adresi
<https://feministbellek.org/feminizm/>
- Edwards, M. (2009). *Civil Society* (2nd ed.). Polity Press.
- Erktolia. (t.y.). Hakkımızda. <https://www.erktolia.org/erktolia-hakkında>
- Ertan, S., Yol, F., & Savaş, G. (2019). Üniversite Kadın Araştırmaları Merkezleri Web Siteleri Analizi: Logolar, Semboller ve Faaliyetler. *Journal of Higher Education / Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 173–188. <https://0-doi-org.opac.bilgi.edu.tr/10.2399/yod.18.043>
- Fernández, E. G., Bedía, R. C., & Cerdá, M. E. (2016). The Media and the Symbolic Violence Against Women. *Revista Latina de Comunicación Social*, 71, 818–832. <https://doi.org/10.4185/rlcs-2016-1122en>
- Fotoğraf Seçimi ve Onay Kriterlerimiz. *Görsel Arşiv*. (t.y.). <https://csgorselarsiv.org/page/fotograf-secimi-onay-kriterlerimiz>
- Foucault, M. (2013). *Kelimeler ve Şeyler: İnsanbilimlerin Bir Arkeolojisi* (M. A. Kılıçbay, Trans.). İmge Kitabevi.
- Goonsekere, S. (2018). A Rights-based Approach to Realizing Gender Equity. UN Division for the Advancement of Women. Erişim adresi
<https://www.un.org/womenwatch/daw/news/rights.htm>.
- Görsel Arşiv. (t.y.). <https://csgorselarsiv.org/>

- Görsel Üretimler. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (t.y.). <https://cinselsiddetlemucadele.org/sticker-kart/>
- Gramsci, A., Hoare, Q. ed. S. From The Prison Notebooks of A. G., & Nowell-Smith, G. (1997). Selections From The Prison Notebooks of Antonio Gramsci. International Publishers.
- Grzyb, M., Naudi, M., & Marcuello-Servós, C. (2018). Femicide Definitions. Femicide Across Europe, 17–32. <https://doi.org/10.2307/j.ctv8xnfq2.7>
- Güçlendirme ve Destek Programı. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2023, 20 Ocak). <https://cinselsiddetlemucadele.org/guclendirme-ve-destek-programi/>
- Güler, A. (2024). Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Karar Mekanizmalarına Katılımı. Akademik Hassasiyetler, 11(24), 98-119. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1332682>
- Hakkımızda. Görsel Arşiv. (t.y.). <https://csgorselarsiv.org/page/hakkimizda>
- Harris-Curtis, E. (2003). Research Round-up. Development in Practice, 13(5), 558–563. <https://doi.org/10.1080/0961452032000125956>
- İnce, E. (2014, 26 Aralık). Aksu Bora Anlatıyor: 90'lardan Bugüne Türkiye'de Feminizm. Bağımsız İletişim Ağı. <https://bianet.org/haber/aksu-bora-anlatiyor-90-lardan-bugune-turkiye-de-feminizm-161091>
- Kadına Yönelik Şiddet Nedir?. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (t.y.). <https://morcati.org.tr/kadina-yonelik-siddet-nedir/>
- Kaos GL. (2015). CinsMedya: Cinsiyetçi Medya Takip. Kaos GL. Erişim adresi <https://kaosgl.org/haber/cinsomedyacinsiyetci-medya-takip>
- Kaos GL. (2008). Medyada Cinsiyetçiliğe Son. Kaos GL. Erişim adresi <https://kaosgl.org/haber/medyada-cinsiyetcilige-son>
- Karakuş, F. (2023, 4 Ekim). 4 Ekim 1987: Dayığa Karşı Kampanya Kadın Şenliği Yapıldı. Çatlak Zemin. <https://catlakzemin.com/4-ekim-1987-kariyede-dayyaga-karsi-kampanya-kadin-senligi-yapildi/>

- Karayel Bilbil, E., & Polat, A. F. (2021). Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşlarında Gerçekleştirilen İletişim Faaliyetleri. *Selçuk İletişim*, 14(1), 336–362. <https://doi.org/10.18094/josc.776538>
- Kayhan, A. (2021, 27 Nisan). Me Too Hareketi. Feminist Bellek. Erişim adresi https://feministbellek.org/metoohareketi/#_ftn14
- Keane, J. (2003). *Global Civil Society?* Cambridge University Press.
- Kemp, S. (2022, 25 Şubat). Digital 2022: Turkey. Erişim adresi <https://datareportal.com/reports/digital-2022-turkey?rq=turkey>
- Keyman, F. (2006). *Türkiye'de Sivil Toplumun Serüveni: İmkansızlıklar İçinde Bir Vaha*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- Kindornay, S., & Ron, J. (2011). Rights Based Approaches to Development: Implications for NGOs. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1741525>
- Kirkemann Boesen, J. & Martin, T. (2007). *Applying A Rights-Based Approach / An Inspirational Guide For Civil Society*. The Danish Institute for Human Rights. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1556>
- Kitaplar ve Broşürler. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2024b, 27 Şubat). <https://cinselsiddetlemucadele.org/kitaplar-ve-brosurler/>
- Koloğlu, D. (2013). *Günümüz Sanatında Renk ve Işığın Dramatik Etkileşimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- McLuhan, M., & Powers, B. R. (1989). *The Global Village: Transformations in World Life and Media in The 21st Century*. Oxford University Press.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2010), *Civil Society and Aid Effectiveness: Findings, Recommendations and Good Practice*. Better Aid, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264056435-en>
- Özdemir Taştan, İ., Sönmezocak, E. B., & Kelavgil, A. (2022). (rep.). İstanbul Sözleşmesini Savunmak: Toplumsal Cinsiyet Temelli Nefret Söylemiyle Mücadele İçin Politika Önerileri. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ağı (AĞ-DA).

- Erişim adresi <https://ag-da.org/wp-content/uploads/2022/07/I%CC%87st.-Soz.-Politika-Onerileri-Raporu-29-Temmuz.pdf>
- Podcastler. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022, 5 Eylül). <https://cinselsiddetlemucadele.org/podcastler/>
- Politika Belgelerimiz. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2024, 26 Ocak). <https://cinselsiddetlemucadele.org/politika-belgelerimiz/>
- Powell, M. (2005). A Rights-Based Approach to Gender Equality and Women’s Rights. *Canadian Journal of Development Studies/Revue Canadienne d’études Du Développement*, 26(sup1), 605–617. <https://doi.org/10.1080/02255189.2005.9669101>
- Raporlar. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2024, 6 Şubat). <https://cinselsiddetlemucadele.org/raporlar/>
- Salamon, L. M., & Anheier, H. K. (1998). Social Origins of Civil Society: Explaining the Non-Profit Sector Cross-Nationally. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 9(3). <https://doi.org/10.1023/a:1022058200985>
- Sallan Gül, S., & Altındal, Y. (2015). Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(24), 168-188. <https://doi.org/10.31123/akil.437465>
- Saner, S., & Yüksel, Ş. (2020). 1980’lerden Günümüze Türkiye’de Feminizm ve Cinsellik. F. Saygılıgil & N. Berber (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cilt 10 / Feminizm içinde* (ss. 430–440). İstanbul: İletişim.
- Sarıpek, D. B. (2017). “Hak Temelli” Sosyal Politikadan “Hayırseverlik Temelli” Sosyal Politikaya Geçişte Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 4(11), 81–99. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.288253>
- Savran, G. (2005). 80’li Yılların Kampanyaları ve Özel Alanın Politikası (Sorunlar ve Sorular). *Kadın Hareketinde Mücadele Deneyimleri Özgürlüğü Ararken içinde* (ss. 81–99). İstanbul: Amargi.

- Savunuculuk ve Kurumsal İletişim Programı. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022, 15 Nisan). <https://cinselsiddetlemucadele.org/savunuculuk-ve-kurumsal-iletisim-programi/>
- Sen, G., & Mukherjee, A. (2014). No Empowerment without Rights, No Rights without Politics: Gender-equality, MDGs and The Post-2015 Development Agenda. *Journal of Human Development and Capabilities*, 15(2–3), 188–202. <https://doi.org/10.1080/19452829.2014.884057>
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler. İstanbul, Türkiye. Erişim adresi <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler#>
- Sivil Toplum Kuruluşları Arşiv. Sivil Sayfalar. (2024). <https://www.sivilsayfalar.org/stk/page/0>
- Sontag, S. (2004). Başkalarının Acısına Bakmak. Agora Kitaplığı.
- Sontag, S., & Akçakaya, R. (1999). Fotoğraf Üzerine (2. bsk.). Altıkkırkbeş Yayın.
- Şahin, O., & Akboğa, S. (2020). Türkiye’de Devlet-Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım. <https://0-doi-org.opac.bilgi.edu.tr/10.14782/ipsus.623237>
- Şiddet Biçimleri. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (t.y.). <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>
- Şiddet ve Türleri. Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği. (t.y.). <https://morsalkim.org.tr/siddet-bicimleri/>
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, & Erdoğan, M. (2011). Ankara, Türkiye; Afşaroğlu Matbaası. <https://www.aile.gov.tr/media/2530/mehmeterdogan.pdf>
- T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıflar. İstanbul, Türkiye. Erişim adresi <https://www.vgm.gov.tr/vakif-sorgulama/vakif-sorgulama?Page=1>
- Tekeli, Ş. (2017, 17 Haziran). 10 Maddede Türkiye’de Kadın Hareketi. Biamag Cumartesi. <https://bianet.org/yazi/10-maddede-turkiye-de-kadin-hareketi-187536>

- Tekeli, Ş. (2020). 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar. İletişim.
- Terkan, B. (2010). Kadın Örgütlerinin İnterneti Alternatif Medya Olarak Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. Selçuk İletişim, 6(3), 34-55.
- The Human Rights-Based Approach. United Nations Population Fund. (2014). <https://www.unfpa.org/human-rights-based-approach>
- Tocqueville, A. de. (2014). Democracy in America : Book Two. e-Kitap Projesi.
- Tomlinson, B., & AidWatch Canada. (2013). Working with Civil Society in Foreign Aid: Possibilities for South-South Cooperation? United Nations Development Programme China. https://issuu.com/undp/docs/working_with_civil_society_in_forei
- Tuğ, B. (2023, 31 Ağustos). Feminist Tarihyazımında Dalgaları Aşmak. Gazete Duvar. <https://www.gazeteduvar.com.tr/feminist-tarihyaziminda-dalgalari-asmak-haber-1635106>
- TUİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022 (2022). [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalhttps://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi2022-45587ki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalhttps://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi2022-45587ki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)
- Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Farkındalık Yaratmayı Amaçlayan Fotoğraflardaki Görsel Şiddet / Visual Violence In The Images Aiming At Creating Awareness On Violence Against Women In Turkey. (2018). Fe Dergi: Feminist Eleştiri, 10(2), 13–24. https://0-doi-org.opac.bilgi.edu.tr/10.1501/Fe0001_0000000205
- Uğur Tanrıöver, H. (2007). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. Kadın Odaklı Habercilik İçinde (151–168). IPS İletişim Vakfı.
- Ulukaya, C., Yalçınöz Uzan, B. (2023). Femicide in Turkey. M. Dawson, M. Vega (Ed.), The Routledge International Handbook on Femicide and Femicide içinde (ss. 264-277). Oxon; New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003202332-28>

- United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations Entity for Gender Equality and The Empowerment of Women. (2022). Gender-Related Killings of Women and Girls (Femicide/Feminicide). Erişim adresi https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/briefs/Femicide_brief_Nov2022.pdf
- United Nations Sustainable Development Group. (2003). The Human Rights Based Approach to Development Cooperation Towards a Common Understanding Among UN Agencies. Erişim adresi: https://unsdg.un.org/sites/default/files/6959The_Human_Rights_Based_Approach_to_Development_Cooperation_Towards_a_Common_Understanding_among_UN.pdf
- Vakıflar Kanunu. (2008). T.C. Resmi Gazete (26800, 20 şubat 2008). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5737&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Videolar. Cinsel şiddetle Mucadele Derneği. (2024, 6 şubat). <https://cinselsiddetlemucadele.org/videolar/>
- Yıldırım, B. (2014). Kamusal Alanın Üretimi: Taksim Meydanı / Production of Public Space: Taksim Square.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ. (2020). Akademide ve Kamuda Kadınlara Yönelik şiddete Yaklaşım. F. Saygılıgil & N. Berber (Ed.), Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cilt 10 / Feminizm içinde (ss. 454–467). İstanbul: İletişim.
- Wolf, B. (2013). Gender-Based Violence and Its Challenge for Visual Representation. *Comunicació. Revista De Recerca I d’anàlisi*, 30(1), 193–216. <https://revistes.iec.cat/index.php/TC/article/view/67175>
- Wolf, B. (2020). A Dispositive Approach: Unveiling Structural and Symbolic Violence Against Women. *Comunicació. Revista De Recerca I d’anàlisi*, 37(1), 115–134.

EKLER

Ek A. Dernekler

İsim / Kuruluş Yılı / Şehir	Faaliyet Alanlarına Göre Kayıt Durumu	Web Sitesi	Instagram	Twitter /X	Facebook	Youtube
Kadının İnsan Hakları Derneği 1993 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	<a href="https://kadini
ninsan
haklari
.org/">https:// kadini ninsan haklari .org/	@kadinih	@kadini h	-	@kadinini nsanhaklar i
Kadın Haklarını Koruma Derneği İzmir Şubesi / 1995 / İzmir	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın Hakları - Cinsiyet farklılıkların a yönelik dernekler	<a href="https://www.
kadinh
aklarik
oruma.
org/">https:// www. kadinh aklarik oruma. org/	kadin_hakla rini_koruma _dernegi	-	KADIN HAKLAR INI KORUM A DERNEĞ İ İZMİR ŞUBESİ	-

Bağımsız Kadın Derneği / 1996 / Mersin	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://www.bagimsizkadiendernegi.org.tr/index.html	-	-	Bağımsız Kadın Derneği Mersin	-
Kadın Adayları Destekleme Derneği / 1997 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	http://kader.org.tr/	kadergenel merkez	@KA_DER_	KA.DER- Kadın Adayları Destekleme Derneği	@KadnAdaylarDesteklemeDerneği
Cinsel Şiddete Karşı Hukuki Yardım Derneği / 1997 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://www.cinselsiddetekarsihakukikiyardimburosu.org/	-	@HukukiYard	-	-

Adana Kadın Da(ya)nışma Merkezi ve Sığınmaevi Derneği / 1998 / Adana	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	www.akdamderneği.org	akdamadana	@AkdamAdana	Adana Kadın Danışma ve Sığınma Evi Derneği	-
Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği / 2004 / Antalya	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	antalyakadindanisma.org	antalyakadindanisma Merkezi	@KadinDanisma	Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği	-

<p>Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği / 2004 / Urfa</p>	<p>Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın Hakları-Cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler</p>	<p>yasamevidirnegi.org</p>	<p>yasamevikadin</p>	<p>@yasamevikadin</p>	<p>Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği</p>	-
<p>Kaos GL Derneği / 2005 / Ankara</p>	<p>Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri</p>	<p>https://kaosgldernegi.org/</p>	<p>kaosgl</p>	<p>@KaosGL</p>	<p>Kaos GL</p>	<p>@KaosGL</p>
<p>İzmir Kadın Dayanışma Derneği / 2005 / İzmir</p>	<p>Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları</p>	<p>http://izmirkadinadayanisma.org/</p>	<p>izmirkadinadayanisma</p>	<p>@izmirkadin</p>	<p>İzmir Kadın Dayanışma Derneği</p>	-

<p>Lambda İstanbul Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel Kadın ve Erkekler Arası Dayanışma Derneği</p> <p>/</p> <p>2006 / İstanbul</p>	<p>Hak ve savunuculuk dernekleri / Cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler</p>	<p>https://lambdaistanbul.org/</p>	<p>lambdaistanbul</p>	<p>@lambdaistanbul</p>	<p>Lambdaistanbul Lgbti+</p>	<p>@lambdaistanbulgbitidayanisma</p>
<p>Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği</p> <p>/</p> <p>2006 / Ankara</p>	<p>Hak ve savunuculuk dernekleri / Cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler</p>	<p>https://www.pembehayat.org/index</p>	<p>pembehayatlgbti</p>	<p>@pembehayatlgbti</p>	<p>Pembe Hayat Derneği</p>	<p>@PembeHayatDerneği</p>

Kadınlar a Hukuki Destek Merkezi Derneği / 8 Mart 2008 / İstanbul	İnsani yardım dernekleri / İhtiyaç sahiplerine yardım- belirli bir alanla ilgili dayanışma	https:// www. kahde m.org. tr/	-	@Kahdemtr	-	-
Günebakan Kadın Derneği / 2008 / Mersin	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	www. guneb akanka dinder negi.or g	gunebakankad	@GunebakanKD	Günebakan Kadın Derneği	@gunebakankadindernegi1908
Kadın Cinayetlerini Durduracak Platform Derneği / 2010 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https:// kadinc inayetl erininid urdurac agiz.n et/	kadincinayetleridurduracakiz	@KadinCinayeti	Kadın Cinayetlerini Durduracakız	-

Dersim Yenigün Kadın Dayanışm a Derneği / 2010 / Tunceli	Kayıtlı değil	-	yenigunkadi ndayanisma derneği	-	Dersim Yenigün Kadın Dayanışm a Derneği	-
Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği / 2011 / Ankara	Hak ve savunuculuk dernekleri / Cinsiyet farklılıkların a yönelik dernekler	<a href="https://www.ceid.org.tr/su
b?page
Id=cei
dWeb
1.0&&
menuI
d=ceid
Web1.
0">https:// www. ceid.or g.tr/su b?page Id=cei dWeb 1.0&& menuI d=ceid Web1. 0	ceid_dernek	@ceid_d ernek	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği	@ceid
Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmalar ı	Hak ve savunuculuk dernekleri / İnsan hakları - Cinsiyet farklılıkların	https:// spod.o rg.tr/	spodlgbti	@spodlg bti	SPoD	@SPoDlg bti

Derneği (SPoD) / 2011 / İstanbul	a yönelik dernekler					
Engelli Kadın Derneği / 2011 / Ankara	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://www.engellikadinderneki.org/	engellikadinderneki	@eng_kad	Engelli Kadın Derneği	@engellikadinderneki
Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği / 2012 / Bursa	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://morsalkim.org.tr/	morsalkimkadinderneki	@MorMorsalkim	Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği	@morsalkim4264
İlerici Kadınlar Derneği (İKD) / 2012 /	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili	https://ilericikadinderneki.org/2012/05/11/5/	ilerici.kadinderneki	@ilerici_kadinderneki	İKD (İlerici Kadınlar Derneği)	@ilericikadinderneki3535

İstanbul	dayanışma dernekleri					
Koza Kadın Derneği / 2012 / Bursa	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://kozakadın.org.tr/	koza_kadin	@KadK oza	Koza Kadın Bursa	@kozakad n25
Bodrum Kadın Dayanışma Derneği / 2012 / Muğla	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://bodrumkadi ndayanisma.com/	bodrumkadi ndayanisma	@BodrumKadin	BODRUM KADIN DAYANIŞMA	@bodrum kadindayanis madern eg4453
Muğla Emek Benim Kadın Derneği / 2013 / Muğla	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	-	-	@emekbenim	-	-

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği / 2013 / İstanbul	Kayıtlı değil	https:// esenya likadin dayani smasi. com/	esenyalikadi ndayanisma	@eseny alikdd	Esenyalı KADIN Dayanışm a Derneği	-
Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM))/ 8 Mart 2013 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https:// kadem .org.tr/	kademorgtr	@kadem orgtr	Kadem	@kadem orgtr
Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği / 2013 / Ankara	Hak ve savunuculuk dernekleri / İnsan hakları	https:// kirmiz isemsi ye.org/	kirmizisems iyederneği	@Kirmi ziSemsi yeD	Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği	@krmzse msiyedern egiredumb re2044

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD) / 2014 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://cinselsiddetlemucadele.org/	cinselsiddetlemucadelederneği	@cs_mucadele	Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği	@CinselSiddetleMucadeleDerneği
Mor Dayanışma Derneği / 2014 / Antakya	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://mordayanisma.org/	mor.dayanisma	@dayanismaamor	Mor Dayanışma	@mordayanisma571
İşte Kadın Derneği / 2015 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	www.istekadindernek.org.tr	istekadindernek	@istekadindernek	İşte Kadın Derneği	@IsteKadınDernek
Lotus Kadın Dayanışma Ve	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir	https://lotuskadin.wordpress.com/	lotuskadinderneği	@LotusKadin	Lotus Kadın Dayanışma Ve	@lotuskadindayanismaveyasamde5188

Yaşam Derneği / 2017 / Kocaeli	alanla ilgili dayanışma dernekleri	ss.com /			Yaşam Derneği	
Havle Kadın Derneği / 2018 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://www.havlekadin.com/	havlekadin	@Havle Kadın	Havle Kadın	@havleka ndernegi 38
Uluslararası Göçmen Kadınlar Dayanışma Derneği / 2018 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://www.ugkdd.org/	Uluslararası Göçmen Kadınlar DD	@Gkdd Miwosa	Uluslararası Göçmen Kadınlar Dayanışma Derneği	-

Rosa Kadın Derneği / 2018 / Diyarbakır	Hak ve savunuculuk dernekleri / İnsan hakları - Kadın Hakları - Cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler	https://rosakadindernege.org/	rosakadindernege	@rosakadindernege1	Rosa Kadın Derneği	@rosakadindernege1689
Kadın Savunma Ağı Mor Mekan Derneği / 2018 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://kadinsavunmasi.org/	morkadindernege	@morkadindernege	Mor Mekan	-
Deniz Yıldızı Kadın Dayanışma Derneği / 2018 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://denizyildizkadindernege.org/	denizyildizkadindernege	@denizyildizkadindernege	Deniz Yıldızı Kadın Dayanışma Derneği	@denizyildizkadindernege4606

17 Mayıs Derneği / 2019 / Ankara	Düşünce temelli dernekler / Sosyo-politik alanlarda faaliyet gösterenler	https://www.17mayisdernegi.org/	17mayisdernegi	@17mayisdernegi	17 Mayıs Derneği	-
SES Eşitlik ve Dayanışma Derneği / 2019 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / İnsan hakları	https://sesdernegi.org/	sesesitlikvedayanismadernegi	@sesdernegi	SES Eşitlik ve Dayanışma Derneği	@sesdernegi
Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği / 2019 / Erzincan	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://www.katrekadindanisma.com/	katrekadin	@katrekad	Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği	-

Kadın Zamanı Derneği / 2020 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://kadinzamanidernegi.org/	kadinzamanidernegi	@kadinzamanider	Kadın Zamanı Derneği	-
Mimoza Kadın Derneği / 2020 / Mersin	Hak ve savunuculuk dernekleri / Kadın hakları	https://www.mimozakadın.org.tr/	mimozakadın	@Mimozakadın	Mimoza Kadın	-
Kadın İşçi Dayanışma Derneği / 2020 / İstanbul	Hak ve savunuculuk dernekleri / İnsan hakları - Kadın hakları	https://www.kadınisci.org.tr/	kadın_isci	@kadın_isci	Kadın İşçi	-
Van Star Kadın Derneği / 2020 / Van	Hak ve savunuculuk dernekleri /	http://vanstarkadindernegi.com/	starkadindernegi	@DerneğiStar	-	-

	Kadın hakları					
Cinsiyet Eşitliği Politikaları / Derneği / 2022 / İstanbul	Mesleki ve dayanışma dernekleri / Belirli bir alanla ilgili dayanışma dernekleri	https://cinsiyetesitligipolitikaları.org/	cinsiyetesitligipolitikaları	@ce_politikaları	Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği	-

Ek B. Vakıflar

İsim / Kuruluş Yılı / Şehir	Faaliyet Alanlarına Göre Kayıt Durumu	Web Sitesi	Instagram	Twitter /X	Facebook	Youtube
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı / 1990 / İstanbul	Yeni Vakıflar	https://morcati.org.tr/	@morcati_vakfi/	@morcativakfi	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı	@MorCatKadnSiginagVakf
Kadınlara Dayanışma Vakfı / 1993 /Ankara	Yeni Vakıflar	https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/	@kadindayanismavakfi	@kadin_dv	Kadın Dayanışma Vakfı	@kadindayanisma vakfi
Uçan Süpürge Vakfı / 1996 / Ankara	Yeni Vakıflar	https://ucansupurge.org.tr/	@ucansupurgevakfi	@ucansupurgeukff	Uçan Süpürge Vakfı	@Uçan Süpürge

Kamer Vakfı / 2005 / Diyarbakır	Yeni Vakıflar	https://www.kamer.org.tr/index.php	@kamervakfii	@kamer_vakfi	Kamer Kamer	@kamer_vakfii
Çaplı Vakfı (Kız Başına) / 2017 / Ankara	Yeni Vakıflar	https://www.kizbasina.com/	@kiz_basina	@kiz_basina	Kız Başına	@KızBaşına